

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මතය

රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුවේ (“බැංකුව”) 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ ආදායම් ප්‍රකාශනය හා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන , ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ සහ 1971 අංක 38 දරන මුදල් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

බැංකුවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිතීන් යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම්

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම, සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන ආභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, බැංකුවේ අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරීත්වය බැංකුව ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා බැංකුවේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

බැංකුවේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, බැංකුවේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය කිරීමේදී විගණකගේ වගකීම. සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මඟහැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද , අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය , ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් බැංකුවේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ බැංකුවේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ බැංකුවේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, බැංකුව ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.5.1 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරිත්වයේ දැක්වීම	අදහස්	නිර්දේශය
<p>අ) ණය පියවූ පසුවත් සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් ණය සඳහා වාරික ලද අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය. එවැනි ලද ගෙවීම් “ගනුදෙනුකරුවන්ට ආපසු ගෙවීමේ වසාදැමූ ණය ගිණුම” ට බැර කර තිබූ අතර 2024 දෙසැම්බර් 31න් අවසන් වර්ෂය සඳහා එම ගිණුමේ සමුච්චිත ශේෂය රු.17,378,814 ක් විය. පූර්ව වර්ෂයේ එම ශේෂය රු.25,241,363 ක අගයක් වූ අතර පෙර වර්ෂය හා සැසඳීමේදී ශේෂය රු.7,862,549කින් අඩුවීමක් නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>2025 සැප්තැම්බර් 30 වන දිනට ශේෂය රු. 8,641,877ක් විය. 2025 සැප්තැම්බර් 30 වන දිනට තිබූ මීට පෙර ඉතිරි ශේෂයේ 65% කට අධික ප්‍රමාණයක් ගෙවීම් (refunds) සම්පූර්ණ කර ඇත. 2025 වර්ෂයේදී ගනුදෙනුකරුවන් 91 දෙනෙකුට රු. 869,571.40 ක මුදල ගෙවා ඇති අතර, ශේෂයන් ගෙවීම් කිරීමට කටයුතු සිදු වෙමින් පවතී. රු. 2,500/- කට අඩු ශේෂයන් තොර ගනුදෙනුකරුවන් හැර, අනෙක් සියලු ගනුදෙනුකරුවන්ට ලිපි 2,000කට අධික පිරිසකට ලිපි යවා ඇත. කෙසේ වෙතත්, ඉඩම් (Estates) කිහිපයක් වෙත ගමන් කර, ගනුදෙනුකරුවන්ට ආපසු ගෙවීම් ක්‍රියාවලිය වේගවත් කිරීම සඳහා දැනුවත් කිරීම් සිදු කර ඇත.</p>	<p>ඉතිරි ශේෂය අදාළ ගනුදෙනුකරුවන්ට ආපසු ගෙවීමට බැංකුව අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුවේ.</p>	

ආ) පාරිභෝගිකයන් විසින් ඔවුන්ගේ ණය වාරික සඳහා කරන ලද ගෙවීම් පාරිභෝගිකයාගේ අදාළ ණය ගිණුමට බැර නොවී වැඩිපුර ගෙවීම් සහ වාරිකවල කොටස් වශයෙන් ගෙවීම වැනි බහුවිධ හේතු නිසා “විසර්ජනය නොකළ ණය ශේෂ ගිණුම” නමින් ලෙජර ගිණුමකට බැර කර තිබුණි. 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට එම ගිණුමේ සමුච්චිත ශේෂය රු.18,554,426 ක් විය. පූර්ව වර්ෂයේ එම ශේෂය රු.38,935,963 ක අගයක් වූ අතර පෙර වර්ෂය හා සැසඳීමේදී ශේෂය රු.20,381,537 කින් අඩුවීමක් නිරීක්ෂණය විය.

අපි අනුමත නොකළ ශේෂ (unappropriated balances) සම්බන්ධිත ගනුදෙනුකරුවන්ගේ සුරැකුම් ගිණුම් වෙත මාරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ සිටිමු. 2025 ඔක්තෝබර් 14 වන දිනට ශේෂය රු. 3,497,227.08 ක් විය. අවස්ථා හතරක් (මුදල රු. 1,693,347.54) හැර, 2025 ඔක්තෝබර් මාසය අවසන් වන විට අනුමත නොකළ ශේෂ සියල්ල ගනුදෙනුකරුවන්ගේ සුරැකුම් ගිණුම් වෙත මාරු කිරීමට පියවර ගෙන ඇත. මරණයට පත් ගනුදෙනුකරුවන් සහ දේපල හිමිකම් ලත් ගනුදෙනුකරුවන් සඳහා ලැබුණු ගෙවීම්, අවසන් ගෙවීම සිදුවන තෙක් ණය ගිණුම් තුළ ඇතුළත් කර ඇත.

අදාළ ගිණුමේ ඉතිරිව පවතින ශේෂයන් හඳුනාගෙන පියවීමට බැංකුව කටයුතු කළ යුතුය.

1.5.2 අත්තිකාරම්

විගණන නිරීක්ෂණ

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම

<p>ආ) 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට බැංකුවේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය සියයට 29.13 කි. කෙසේවෙතත්, සේ.අ.අ. ණය ආපසු අයකර ගැනීමේ හැකියාව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සහතික කරනු ලබන අතර සේ.අ.අ. ණය හැර ගණනය කරන ලද බැංකුවේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය සියයට 17.7 වන අතර එය සියයට 11.2 ක් වන ලියාපදිංචි විශේෂිත බැංකු කර්මාන්ත අනුපාතයට වඩා වැඩි අනුපාතයකි.. විස්තර පහත දැක්වේ.</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;">විස්තරය</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">31.12.2024</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">31.12.2023</td> <td style="width: 30%;"></td> </tr> <tr> <td colspan="4">අක්‍රීය ණය අනුපාතය (සියළු ණය) (රු. මි.)</td> </tr> <tr> <td>මුළු ණය හා අත්තිකාරම්</td> <td style="text-align: right;">42,205</td> <td style="text-align: right;">39,209</td> <td></td> </tr> <tr> <td>මුළු අක්‍රීය ණය</td> <td style="text-align: right;">12,293</td> <td style="text-align: right;">9,042</td> <td></td> </tr> <tr> <td>අක්‍රීය ණය අනුපාතය (%)</td> <td style="text-align: right;">29.13%</td> <td style="text-align: right;">23.06%</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="4">අක්‍රීය ණය අනුපාතය</td> </tr> </table>	විස්තරය	31.12.2024	31.12.2023		අක්‍රීය ණය අනුපාතය (සියළු ණය) (රු. මි.)				මුළු ණය හා අත්තිකාරම්	42,205	39,209		මුළු අක්‍රීය ණය	12,293	9,042		අක්‍රීය ණය අනුපාතය (%)	29.13%	23.06%		අක්‍රීය ණය අනුපාතය				<p>2025 වසර සඳහා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් අනුමත ණය ආවරණය කර ගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ග සැලැස්මට අනුව අක්‍රීය ණය (NPL) අඩු කිරීම සඳහා බැංකුව විසින් කිහිප ආකාරයක පියවර ගන්නා ලදී.බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග වල සාරාංශය.</p> <p>කළමනාකරණය, අක්‍රීය ණය අනුපාතයන්හි අඩුවීමේ ප්‍රවණතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා නිරීක්ෂණ සහ ඇගයීම් යාන්ත්‍රණ ශක්තිමත් කිරීම දිගටම කරගෙන යා යුතුය.</p> <p>Stage 01 අනුපාතය වැඩි කිරීම සඳහා සියලු ශාඛා වල ණය අයකර ගැනීමේ නිලධාරීන් වෙත ණය අයකර කිරීමේ ඉලක්ක ලබා දී ඇත.</p>
විස්තරය	31.12.2024	31.12.2023																							
අක්‍රීය ණය අනුපාතය (සියළු ණය) (රු. මි.)																									
මුළු ණය හා අත්තිකාරම්	42,205	39,209																							
මුළු අක්‍රීය ණය	12,293	9,042																							
අක්‍රීය ණය අනුපාතය (%)	29.13%	23.06%																							
අක්‍රීය ණය අනුපාතය																									

(සේ.අ.අ. ණය හැර)			
(රු. මි.)			
මුළු ණය හා අත්තිකාරම්	29,467	31,192	
මුළු අක්‍රීය ණය	5,030	4,220	
අක්‍රීය ණය අනුපාතය (%)	17.07%	13.53%	

EPF ණය අයකර කිරීම සහ අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා අවබෝධතාව වැඩි කිරීමට ප්‍රධාන කාර්යාලයෙන් ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලදී. බැංකුවේ නව EPF ණය ගනුදෙනුකරුවන්ට සෑම මසකම විශේෂ ලිපියක් යවනු ඇත. ගනුදෙනුකරුවන් දැනුවත් කිරීම් වැඩි කර ඇති අතර, සියලු ශාඛා වල බැතරයක් ප්‍රදර්ශනය කර ඇත. අක්‍රීය ණය අනුපාතය සියයට 1 මට්ටමේ පවත්වා ගැනීමට නව ණය ප්‍රදානය කිරීම් මාසිකව නිරීක්ෂණය කරයි.

2025 සැප්තැම්බර් 30 දින වනවිට ණය 17ක් අය කර ගැනීම සඳහා නීතිමය පියවර ගැනීම සිදු කර ඇත. 2025 වසරේ ණය අයකර ගැනීමේ සැලැස්මට අනුව ජුනි මාසය බැංකුවේ ණය අයකර ගැනීමේ මාසය ලෙස ප්‍රකාශ කර ඇත.

ණය පහසුකම් 142 ක් ප්‍රතිලේඛනගත කිරීම (Rescheduling) සඳහා අනුමත කර ඇති අතර, ණය පහසුකම් 96 ක් ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කර ඇත.

ණය පහසුකම් 25 ක් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම (Revival) සඳහා අනුමත කර ඇති අතර, ඒ අතරින් 20 ක ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කර ඇත.

ණය අයකර ගැනීමේ අංශය මගින් නීතිමය වශයෙන්

ණය නිරාකරණය කර ගැනීමට සැලසුම් සකස් කර ඇති අතර, ණය ගිණුම් 80 ක ණය නිරාකරණය කර ගැනීමට අධිකරණමය පියවර ගැනීම නීති අංශය මගින් සිදුකර ඇත.

EPF ණය නොමැතිව අක්‍රිය ණය අනුපාතය 2025 අප්‍රේල් 30 දින වන විට සියයට 19.83 ලෙස පවතින අතර 2025 සැප්තැම්බර් 30 දින වන විට සියයට 18.47 ලෙස අඩුවී ඇත.

ආ) ණය පරිපාලනය (2015–2024)

බැංකුව විසින් 2024 දෙසැම්බර් 31 වන දිනට බැංකුවේ මුළු වත්කම් වලින් සියයට 75 ක් ලබා දී තිබූ ණය හා අත්තිකාරම් මගින් නියෝජනය වන අතර, බැංකුවේ විශාලතම වත්කම ණය හා අත්තිකාරම්ය. බැංකුවේ ණය කළබේ වර්ධනය, අක්‍රිය ණය තත්ත්වය සහ ණය කළබ අංශ අනුව බෙදාහැරීම සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණයන් සිදු කර ඇත .

i) පහත වගුවෙහි 2016 සිට 2024 කාලය අතර බැංකුව විසින් ලබා දී ඇති ණය ප්‍රතිශත වැඩිවීම සහ බැංකුවේ අක්රිය ණය ප්‍රතිශත වැඩිවීම පිළිබඳ විශ්ලේෂණය දක්වා ඇත.

වර්ෂය	ප්‍රදානය කළ ණය මුදලේ ප්‍රතිශතය (%)	අක්‍රිය ණය මුදලේ ප්‍රතිශතය (%)
2016	6.24	-9.0
2017	17.70	7.2
2018	4.02	-1.3
2019	5.15	2.5
2020	3.42	11.9
2021	4.23	-9.9
2022	3.86	15.3
2023	-0.27	17.7
2024	8.95	22.1

බැංකුවේ ණය කළබෙන් සියයට 50ක් පුද්ගලික ණය ගනුදෙනුකරුවන්ට අදාල වේ. මෙම ගනුදෙනුකරුවන් කොවිඩ්-19 වසංගතය, උද්ධමනය , ආදායම් අඩුවීම සහ වියදම් පීඩනය වැනි සාධක වලින් බලපෑමට ලක්වී ඇති අතර එමගින් අක්‍රිය ණය (NPL) ප්‍රමාණය ඉහළ යාමට හේතුවිය.

2022 වසරේදී බැංකුව, ණය කළබ වෙතත් ණය සමගින් සමතුලනය කිරීමට තීරණයක් ගෙන ඇති අතර මෙහෙදී වැඩි අවධානය SME (කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර) ණය වෙත යොමු කර ඇත. ණය අයකර ගැනීමේ ක්‍රියාවලි ශක්තිමත් කර අක්‍රිය ණය අනුපාත විචලනය පාලනය කිරීම හා ණය අධීක්ෂණ වැඩි දියුණු කිරීම සිදු කරන ලදී.

කළමනාකරණය විසින් දැනට පවත්වාගෙන යන ණය ආපසු අය කර ගැනීමේ යාන්ත්‍රණය තවදුරටත් ශක්තිමත් කළ යුතුය. ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ණය ගෙවිය හැකි හැකියාව නිසි ලෙස ඇගයීම සිදු වන බව සහතික කිරීම සඳහා, අවදානම් ඇගයීම් ක්‍රියාවලි ප්‍රමාණවත් ලෙස ශක්තිමත් කිරීම සහ ණය නිකුත් කිරීමෙන් පසු ප්‍රමාණවත් නිරීක්ෂණ ක්‍රියාවලි පවත්වා ගැනීම සඳහා පියවර ගැනීමටත් කටයුතු කළ යුතුය. මෙයින් ණය අවදානම අඩු කර බැංකුවේ ණය කළබෙහි සමස්ත ගුණාත්මකත්වය වැඩි දියුණු කළ හැකි වේ.

2023 වසර හැර , 2016 සිට 2024 දක්වා කාලය තුළ, ණය

බැංකුව ශක්තිමත් ණය

ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශත වැඩිවීම ඉහළ යාමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්වා ඇත. එසේම, බැංකුවේ අක්‍රීය ණය (NPLs) ප්‍රතිශතයේ වැඩිවීම 2022 සිට 2024 දක්වා අවසන් වසර තුනේදී අඛණ්ඩව වැඩිවීමක් පෙන්වා ඇති අතර, ඉහළම වැඩිවීම 2024 වසරේදී සටහන් වී ඇත. කාර්යක්ෂම හා ශක්තිමත් ණය ආවරණය කර ගැනීමේ යාන්ත්‍රණයක් නොතිබීම බැංකුවේ ක්‍රියාත්මක අක්‍රීය ණය ප්‍රමාණය වැඩිවීමට බල පා ඇති බවට නිරීක්ෂණය විය.

2023 වසරේදී, ණය වර්ධන අනුපාතය සියයට 0.27 කින් පහත වැටී ඇති අතර, අක්‍රීය ණය ප්‍රතිශතය (NPLs) සියයට 17.72 කින් වැඩි වී ඇත. 2024 වසරේදී, ණය වර්ධන අනුපාතය සියයට 8.95 කින් වැඩි වූ අතර, එම කාලයේදී අක්‍රීය ණය අනුපාතය ඉහළ යමින් උපරිමය සියයට 22.13 ක් ලෙස සටහන් වී ඇත.

අක්‍රීය ණයවල (Non-Performing Loans) ඉහළ යන ප්‍රවණතාවය ,ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ණය ගෙවිය හැකි හැකියාව නිසි ලෙස ඇගයීමේ දුර්වලතා, අවදානම් ඇගයීම් ක්‍රියාවලියේ අඩුපාඩු සහ ණය නිකුත් කිරීමෙන් පසු ප්‍රමාණවත් අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලි නොපවත්වා ගැනීම නිසා සිදු වන බව දැක්විය හැකිය.

(ii) බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (LSB) අංශයේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය හා බැංකුවේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය EPF ණය සහිතව සහ රහිතව සංසන්දනයක් සිදු කරන ලදී.

වර්ෂය	LSB අක්‍රීය ණය අනුපාතය (%)	බැංකුවේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය (EPF රහිතව) (%)	බැංකුවේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය (EPF සහිතව) (%)
2015	6.4	-	29.4
2016	4.5	-	25.17
2017	4.3	-	22.93
2018	4.8	-	21.76
2019	5.5	7.7	21.21
2020	6.9	10.7	22.94
2021	6.5	9.2	19.84
2022	9.0	10.3	22.04
2023	10.6	12.3	25.99
2024	11.2	17.1	29.13

• ගත වූ අවුරුදු 10ක කාලය පුරා, බැංකුවේ අක්‍රීය ණය (NPL) අනුපාතය, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (LSB)

ඇගයීම් ක්‍රමවේදයක් (Credit Appraisal), මධ්‍යස්ථ ණය ඇගයීම හා මධ්‍යස්ථ ණය නිකුත් කිරීමේ පූර්ව අවවාද හා ප්‍රතිශෝධන පද්ධතියක්, ණය නිකුත් කිරීමට පෙර සහ පසු කාලීන නිරීක්ෂණ ක්‍රමවේදයන්, සහ අංශ සහ අවදානම් මට්ටම අනුව ඉලක්කගත ණය කළඹ කළමනාකරණය ක්‍රියාත්මක කර ඇත. ඒ අනුව, පසු ගිය වසර දෙක අලුතින් ප්‍රධානය කල ණය වල අක්‍රීය ණය අනුපාතය පාලනය කිරීමට බැංකුවට හැකි වී ඇත. 2025 වසරේදී ප්‍රධානය කල ණය (සේ.අ .අ. හැර) සඳහා අක්‍රීය ණය අනුපාතය 2025 සැප්තැම්බර් 30 දිනට සියයට 1.75 ලෙස දැක්වේ .

බැංකුවේ අක්‍රීය ණය අනුපාතය වැඩිවීමට හේතු වූ කරුණු පහත සඳහන්ය.

1. ණය කළඹෙහි ස්වභාවය දිගු කාලීන නිවාස ණය හා EPF මත පදනම් වූ ණයවලට වැඩි ප්‍රමාණයක් නිරාවරණය වී තිබීම නිසා, ණය අයකර ගැනීමේ වක්‍ර දිගු වන අතර මුදල් ප්‍රවාහය පමා වේ. සමහර LSB බැංකු කෙටි කාලීන හෝ ආරක්ෂිත වාණිජ ණය මත වැඩි අවධානයක් යොමු කරන අතර, SMIB හි ණය කලඹ ද්‍රවශීලතාවය (liquidity) අඩු හා මන්දගාමීව ආදායම් ඉපයේ. (slow turnover) නිවාස ණයවලට ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ආදායම් වෙනස්කම් සහ

ඉහත සඳහන් කරුණු සම්බන්ධයෙන් දක්වා ඇති නිර්දේශයම අදාළ වේ.

අංශයේ අනුපාතයට වඩා අඛණ්ඩව ඉහළ මට්ටමක පවතියි. මෙය බැංකුවේ ණය කළබෙහි කාර්ය සාධනය පිළිබඳ සැලකිය යුතු ගැටළු ඇති බව පෙන්වයි.

- 2024 වසරේදී, EPF ණය රහිතව, බැංකුවේ අක්‍රීය ණය (NPL) අනුපාතය සියයට 17.1 ක් ලෙස පවතී, එය LSB අංශයේ සියයට 11.2 අනුපාතයට වඩා ප්‍රමාණවත් ලෙස ඉහළය. තවද, EPF ණය සහිතව, එම NPL අනුපාතය ඉතාමත් ඉහළ මට්ටමක එනම් සියයට 29.13ක් ලෙස පවතී.

මෙම ප්‍රවණතාවය බැංකුව වැඩි ණය අවදානමකට මුහුණ දෙන බව පෙන්වයි. එම ගැටලුවට විසඳුමක් ලෙස, බැංකුව කෙරෙහි දැඩි ණය නිරීක්ෂණ ක්‍රියාවලි ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර, අක්‍රීය ණය (NPL) ප්‍රමාණය අඩු කිරීම සඳහා ණය අයකර ගැනීමේ ක්‍රියාවලි තවදුරටත් ශක්තිමත් කළ යුතුය. මෙමගින් බැංකුවට අක්‍රීය ණය අඩුකර ගනිමින් බැංකු අංශයේ සම්මත කාර්යසාධන මට්ටමට ලඟාවිය හැකිය.

ආර්ථික බිඳ වැටීම් වලට විශේෂයෙන් සංවේදී බවක් ඇත.

2. පාරිභෝගික කාණ්ඩය සහ සමාජ ආර්ථික පැතිකඩ SMIB ප්‍රධාන වශයෙන් මධ්‍යම හා අඩු ආදායම් කාණ්ඩවලට, රාජ්‍ය සේවකයන්ට සහ විශ්‍රාමිකයින්ට සේවා සපයයි — එනම් ආර්ථික පීඩනවලට ඉතා සංවේදී පිරිසකි. මෙම ණය ගැනුම්කරුවන් උද්ධමනය , ජීවිත වියදම් වැඩිවීම, සහ වැටුප් ගෙවීම් පමා වීම ආදී සාධක වලට ඉතා සංවේදීය. වෙනත් LSB බැංකු සමහරක් ශක්තිමත් ගෙවීම් හැකියාවක් හෝ ඉහළ සුරැකුම් (collateral) ඇති ආයතනික හෝ SME ණය ගැනුම්කරුවන්ට සේවා සපයනු ඇත.

3. මන්දගාමී ප්‍රතිශෝධන සහ නීතිමය ක්‍රියාවලි EPF මත පදනම් වූ ණය ප්‍රතිශෝධන වැඩි වශයෙන් පාලනය වන්නේ කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුවේ මුදල් ආපසු ගෙවීමේ කාලසීමාවන් මතය, එය බොහෝ විට දිගු ප්‍රමාද ඇති කරයි. නිවාස ණය සඳහා අයකර ගැනීමේ (උදාහරණ ලෙස උකස් බැඳුම්කර) නීතිමය ක්‍රියාවලි දිගුකාලීන හා සම්පත්-වැය වැඩි වශයෙන් අවශ්‍ය කරයි.

4. ආර්ථික සහ බාහිර පීඩන බැංකුවේ ණය කළබේ 2022 න් පසු උද්ධමනය ව්‍යප්තියක් ඇති කිරීම ඉහළ යාම, ගොඩනැගිලි සඳහා , වෙනත් ණය

(iii) ගත වූ අවුරුදු දහයක කාලය තුළ සුළු හා මාධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර (SME) අංශය, කෘෂිකාර්මික අංශය සහ අනෙකුත් ණය වැනි අංශයන් අතර ණය කළඹේ ව්‍යාප්තිය පහත වගුවෙහි දැක්වෙයි.

වර්ෂය	ප්‍රදානය කළ මුළු ණය වටිනාකම (රු.මි.)	සුළු හා මාධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර, කෘෂිකාර්මික අංශය සහ අනෙකුත් ණය අංශයන් අතර ප්‍රදානය කළ මුළු ණය වටිනාකම (රු.මි.)	සුළු හා මාධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර, කෘෂිකාර්මික අංශය සහ අනෙකුත් ණය අංශයන් අතර ප්‍රදානය කළ මුළු ණය වටිනාකම (%)
2015	26,855	1,190	4.43%
2016	28,530	799	2.80%
2017	33,579	981	2.92%
2018	34,930	1,077	3.08%
2019	36,729	1,096	2.98%
2020	37,984	1,137	2.99%
2021	39,590	1,168	2.95%
2022	41,117	1,974	4.80%
2023	41,007	1,864	4.55%
2024	44,678	2,404	5.38%

(මූලාශ්‍රය: SMIB වාර්ෂික වාර්තා)

ගත වූ වසර දහයක කාලය තුළ, සුළු හා මාධ්‍ය පරිමාණ ණය, කෘෂිකාර්මික හා අනෙකුත් ණය ප්‍රභේදයන් සඳහා ලබා දී ඇති ණය ප්‍රමාණය බැංකුවේ මුළු ණය කළඹෙන් 6% කටත් අඩු ලෙස පවතින බව නිරීක්ෂණය කරන ලදී.

ඉදිකිරීම් වියදම් වැඩිවීම, සහ පොලී අනුපාත ඉහළ යාම නිසා නිවාස ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ගෙවීමේ හැකියාව අඩු වී ඇත.

සුළු හා මාධ්‍ය පරිමාණ ණය සහ කෘෂිකාර්මික ණය කළඹ වර්ධනය කිරීම සඳහා, බැංකුව මෑතකදී මූල්‍ය අමාත්‍යාංශය යටතේ සංවර්ධන මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව හා පොල් වගාකිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ එක්ව, SMILLE III, Re-energizer, NCRCS, සහ Kapruka Ayojana වැනි බහු ප්‍රති ණය යෝජනා ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීමට උපකාරී විය.

තවද, බැංකුව ලෝක බැංකුවේ *Climate Smart Irrigated Agriculture* ව්‍යාපෘතියටද සම්බන්ධ වී ඇති අතර, එහි අරමුණු ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ණය ප්‍රවර්ධන සමුළුව දෙකක් ද මේ වනවිට පවත්වා ඇත.

නිෂ්පාදන ප්‍රභේදයන් තුළ ණය බෙදාහැරීම පුළුල් කිරීම සුදුසුය.

අමතරව, බැංකුව තම පනතේ විධාන අනුව කෘෂිකාර්මික සහ කාර්මික අංශයන්ට ලබා දෙන ණය ප්‍රමාණයද වැඩි කළ යුතුය.

මෙම ණය ප්‍රතිශතය, කෘෂිකාර්මික, කාර්මික සහ නිවාස අංශ සංවර්ධනය සඳහා මූල්‍ය සහ අනෙකුත් ආකාරයේ සහය ලබා දීම යන බැංකුවේ ස්ථාපිත අරමුණ සමඟ සංසන්දනය කරන විට, සැලකිය යුතු ලෙස අඩු මට්ටමක බව පෙන්වයි.

1.6 නීතිරීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ කීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට අනුකූල නොවීම යොමුව	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය	
අ) 1984 අංක 29 දරණ රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකු පනත (සංශෝධිත)	අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සමන්විත වන්නේ අධ්‍යක්ෂවරුන් සය දෙනෙකුගෙන් පමණි, නමුත් යෝග්‍ය සහ නියමිත පුද්ගලයින් නව දෙනෙකු පත් කළ යුතුවේ.	දැනට, අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලය අට දෙනෙකුගෙන් සමන්විතවේ. එයට භාණ්ඩාගාරයේ සහ පශු සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවේ නියෝජිතයින්ද ඇතුළත් වේ.	SMIB පනතේ නියමිත අධ්‍යක්ෂක සංඛ්‍යාව කාලෝචිතව අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට පත් කළ යුතුය.
	රජයට අයිති බැංකු ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා යටතේ, SMIB බැංකුවට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සඳහා නව අයදුම්කරුවන් සත් දෙනෙකු නම් කර ඇත.		
	මෙම පත්කිරීම් සම්පූර්ණ වූ පසු, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සාමාජිකයින් 13ක් වන අතර, ඔවුන්ගෙන් 11 දෙනෙක් ස්වාධීන අධ්‍යක්ෂකයින් (Independent Directors) ලෙසත්, ඉතිරි 2 දෙනෙක් විධායක නොවන (Non-executive)		

අධ්‍යක්ෂකයින් ලෙසත් පත්වනු ඇත.

ආ) 2022 අංක 04 දරණ මහ බැංකු නියෝගයේ 7 කොටස බැංකුව 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට පෙර රුපියල් බිලියන 7.5 ක අවම නියාමන ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය සපුරා නොතිබුණි. මහජන බැංකුව යටතේ සම්පූර්ණ පරිපාලිත ආයතනයක් ලෙස ස්ථාපිත කිරීමේ යෝජනාව අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා ගැනීම මට්ටමේ පවතී. බැංකුව විසින් අවම නියාමන ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

ඇ) මහ බැංකු විසින් නිකුත් කල 2024.04.16 දිනැති නියෝග ලිපි අංක 02/19/306/0001/007 දරණ මහ බැංකු නියෝගය මහ බැංකුව විසින් ආයතනවලට උපදෙස් දී ඇත්තේ දැන්වීම්, ව්‍යාපාරික ප්‍රවර්ධන, තෑගි යෝජනා, විනෝදාස්වාද, අනුග්‍රහය, සංචාරය සහ සම්මාන/ප්‍රතිස්ථා සඳහා තරග කිරීම වැනි අත්‍යවශ්‍ය නොවන හෝ අත්‍යවශ්‍ය නොවන වියදම් සිදු කිරීමෙන් වළකින්න යනුවෙනි. ඉදිරියේදී මෙම බැංකුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලද නියෝගයන්ට අනුකූලව ක්‍රියා කළ යුතුය.

2024 වසර තුළ, බැංකුව වෙළඳ ප්‍රවර්ධන, තෑගි හා ප්‍රචාරණ අයිතම සඳහා මුළු වියදම රුපියල් මිලියන 30.43 ක් සිදු කර ඇත. අනුමත අය වැය වාර්තාව අනුව, මෙම අයිතම සඳහා අය වැය ගත වියදම රුපියල් මිලියන 8.03ක් වේ.

අය වැය ගත වියදමට වඩා රුපියල් මිලියන 22.4ක අතිරික්ත වියදමක් සිදු කර ඇති අතර, එය ප්‍රතිශතාත්මකව සියයට 270 කින් අය වැය ගත වියදම ඉක්මවා ඇති බවට නිරීක්ෂණය විය.

සමහ ඇති කරගත් වගකීම්ද තිබුණි. එමනිසා, එම ප්‍රචාරණ කටයුතු සැලසුම් අනුව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

අමතරව, රජයේ රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුව විසින් නිකුත් කළ චක්‍රලේඛ වලට අනුව නියමිත ක්‍රියාවලි අනුගමනය කරමින්, අනුග්‍රහය සඳහා විශේෂ අනුමැතියන්ද ලබාගෙන ඇත.

බැංකුව මෙම වියදම් සියල්ල පිළිබඳව මහ බැංකුව (CBSL) වෙත සෑම සති දෙකකට වරක් වාර්තා කරන

අතර, අනාගත වියදම්
සියල්ලද මහ බැංකුවට
පෙර දැනුම් දීමෙන්
පසුව පමණක් සිදු
කරනු ඇත.

1.7 තොරතුරු තාක්ෂණ පාලන ක්‍රම (IT පාලන).

බැංකුව 2024 නොවැම්බර් 4 වනදා සිට බැංකුවෙහි පැරණි පද්ධතිය (AS 400) නව බැංකු පද්ධතියක් (T24) ලෙස යාවත්කාලීන කර ඇති අතර නව බැංකු පද්ධතිය සඳහා දත්ත මාරු කිරීමේ සමාලෝචනය (Data Migration Review), තොරතුරු තාක්ෂණ පොදු පාලන සමාලෝචනය (IT General Controls Review), සහ තීරණාත්මක තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් පාලන සමාලෝචනය (Critical IT Application Control Review) සිදු කිරීම සඳහා පෞද්ගලික විගණකවරයකු පත් කර ඇත. සමාලෝචන ක්‍රියාවලිය අතරතුරදී පහත දුර්වලතා අනාවරණය වී ඇත.

1.7.1 තොරතුරු තාක්ෂණ පොදු පාලනයන්

අනු අංක	විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ)	පද්ධතියෙන් ස්වයංක්‍රීයව උත්පාදනය කරන පරිශීලක ප්‍රවේශ මෙට්‍රික්ස් වාර්තා (User-wise option and option title report) සැකසීමේ පහසුකම T24 නව බැංකු පද්ධතිය තුළ අන්තර්ගත නොවේ.	T24 පද්ධතිය තුළ මූලික රාමුවෙන් පිට (out of the box) වාර්තාවක් ලබා ගත නොහැක. අභිරුචි වාර්තා සංවර්ධනය මේ වන විට සංවර්ධන ක්‍රියාමාර්ග යටතේ ක්‍රියාත්මක වෙමින් ඇත. මෙම ගැටලුව 2026 වසරේ පළමු කාර්තුවට (Q1) පෙර විසඳීමට සැලසුම් කර ඇත.	පරිශීලක ප්‍රවේශ මෙට්‍රික්ස් වාර්තා (User Access Matrix Reports) සෑදිය හැකි වන පරිදි නව T24 පද්ධතිය වැඩිදියුණු කිරීමට සංවර්ධන කටයුතු සිදු කිරීමට බැංකුවට නිර්දේශ කරමි.
(ආ)	නව T24 බැංකු පද්ධතිය හරහා ගිණුම් විවෘත කිරීම හා වසා දැමීමේදී ගනුදෙනු අගය අනුව අනුමත කිරීමේ සීමා (Authorization Limits) නියම කර නොතිබුණි.	මෙය දැනට පවතින ක්‍රමවේදයයි. ශාඛා කළමනාකරු හෝ දෙවන නිලධාරියාට තැන්පතු ගිණුම් (FDs) වසා දැමීමට අනුමතිය ඇත. තනතුරු දෙකම විධායක මට්ටමේ (executive level) තනතුරු වේ	බැංකුව නව T24 බැංකු පද්ධතිය හරහා ශක්තිමත් අභ්‍යන්තර පාලන රාමුවක් (internal control framework) ස්ථාපිත කළ යුතු බවට නිර්දේශ කරමි.
(ඇ)	අධීක්ෂණය හා ප්‍රවේශ වීම් (Monitoring and Logging)	මෙම දුර්වලතාව පාලනය කිරීම සඳහා Privilege Access Monitoring (PAM) විසඳුම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය දැනට සිදුවෙමින් පවතී. එය 2026 වසරේ පළමු කාර්තුව (Q1) තුළ සම්පූර්ණ කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.	ආරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා, සම්පූර්ණ නිරීක්ෂණ සඳහා ආයතනය PAM මෙවලම (Privilege Access Monitoring tool) SIEM පද්ධතිය සමඟ ඒකාබද්ධ

සඳහා ස්ථාපිත පාලන ක්‍රම නොමැත. Root ප්‍රවේශයක් (Root access) ඇති පරිශීලකයන්ට ලොග් සටහනක් තැබීමෙන් තොරව (Without generating log) හෝ ඔවුන් සිදුකළ ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ සලකුණු තැබීමකින් තොරව පද්ධතියේ වෙනස්කම් සිදු කළ හැකිය. එමෙන්ම, root මුරපද (credentials) කිසියම් පාර්ශවයක් වෙත අත්පත් වී ඇති නම් හෝ විකෘති වූ විට, අනතුරු ඇඟවීම් (alerts) සකස් කර නොතිබීම නිසා එවැනි උල්ලංඝනයක් කාලීනව හඳුනාගැනීමට නොහැකි විය හැක. සෘජු පාලනය සහ නිරීක්ෂණය සීමා වන පරිදි server කළමනාකරණය සඳහා බාහිර සැපයුම්කරුවකුගේ මැදිහත්වීමක් සිදුවුවහොත් මෙම අවස්ථාව තවදුරටත් සංකීර්ණ වනු ඇත.

කර, සියලු root ක්‍රියාකාරකම් ලොග් කර අනුගමනය කළ හැකි බව සහතික කිරීම, අනවසර ප්‍රවේශය සඳහා අනතුරු ඇඟවීම් (alerts) සකස් කිරීම, නියමිත කාල පරිච්ඡේදවල විශේෂ ප්‍රවේශ නිරීක්ෂණ (privileged access audits) සිදු කිරීම, සහ server ප්‍රවේශ ආරක්ෂාව පිළිබඳව සැපයුම්කරුවන්ද එම ආරක්ෂාත්මක ප්‍රමිතීන් අනුගමනය කිරීමට සැලැස් විය යුතුය.

(ඇ) ජාල ආරක්ෂාව (Network Security)

(i) එක උපාංගයක (on a single device) පමණක් MFA (Forti Token) සක්‍රීය කර ඇති එක් පරිපාලක ගිණුමක් (admin account) පමණක් පවතී. එමගින් එකම සිදුවීමකදී ආරක්ෂාව බිඳ වැටීමක් (single point of failure) ඇති විය හැකිය.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගනී. සැපයුම්කරු සමග සහයෝගයෙන් යුතුව අවම වශයෙන් වෙන්වූ පරිපාලන ගිණුම් දෙකක්, Fortigate firewall මත සකස් කරන අතර, සෑම ගිණුමකම බහු සාධක සත්‍යාපනය (MFA) සක්‍රීය කරනු ලැබේ. උපාංග විනාශයක් හෝ ටෝකන් නැතිවීමක් සිදුවන අවස්ථාවකදී ප්‍රතිසාධන හැකියාව (resilience) තහවුරු කිරීම සඳහා Recovery keys සහ backup codes ආරක්ෂිතව තැන්පත් කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 නොවැම්බර් 30 වන විට ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.

මෙහෙයුම්කාරී ප්‍රතිසාධන හැකියාව (operational resilience) වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා, අවම වශයෙන් MFA (Multi-Factor Authentication) සක්‍රීය කළ පරිපාලක ගිණුම් දෙකක් පවත්වාගෙන යා යුතු අතර, හදිසි අවස්ථාවලදී ගිණුම් ප්‍රතිසාධනය ඉක්මනින් සිදු කළ හැකි විමට recovery keys හෝ backup codes ආරක්ෂිතව තැන්පත් කළ යුතුය.

(ii) Firewall වර් තමාන Firmware අනුවාදය (version) මත ක්‍රියාත්මක නොවන අතර, එහි දැනටමත් හඳුනාගත් අරක්ෂා දුර්වලතා ඇත, එමගින්: CVE-2022-35843, CVE-2022-41335, CVE-

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගනී. සැපයුම්කරු සමග සම්බන්දව, සත්‍යාපන තොරතුරු ආශ්‍රිත ආක්‍රමණයන්ට (credential-based attacks) එරෙහි ආරක්ෂාව ශක්තිමත්

දැනට හඳුනාගත් දුර්වලතා විසඳීම සඳහා FortiGate firewall පද්ධතිය වහාම නවතම ස්ථායී සංස්කරණය (latest

2024-46669, CVE-2024-52963, CVE-2022-42472, සහ CVE-2023-46715, මේවා අතර එකක් විශේෂවම දැඩි අවදානම් (critical) ලෙස ශ්‍රේණි ගත කර ඇත.

කිරීම සඳහා සියලු VPN සම්බන්ධතා fortitoken මගින් ආරක්ෂිත කරනු ඇත. මෙම ප්‍රතිසංස්කරණය 2025 නොවැම්බර් 30 වන විට නිම කරනු ඇත.

stable version) වෙත යාවත්කාලීන කළ යුතුය. යාවත්කාලීන කිරීම ප්‍රමාද වන්නේ නම්, ඒ සඳහා වූ හේතු ලේඛණ ගත කර, අදාළ දුර්වලතා පිළිබඳව SMIB අවදානම් කළමනාකරණ අංශයට දැනුම් දිය යුතුය. අවදානම් ඇගයීම හා ප්‍රතිපූරණ පාලන ක්‍රියාමාර්ග (compensating controls) යෙදීමට අමතරව, නියමිත පැවි කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය (regular patch management process) සහ නිරන්තර නිරීක්ෂණය ක්‍රියාත්මක කර, ආරක්ෂාත්මක යාවත්කාලීන කිරීම (security updates) කාලෝචිතව සිදු කළ යුතුය.

(ඉ) සක්‍රීය නාමාවලිය (Active Directory)

(i) සාමාජික සේවාදායක සහ පරිගණකවල Schema Admins, Enterprise Admins, සහ Domain Admins සඳහා “Deny logon locally,” “Deny logon through Remote Desktop Services,” හෝ “Deny access from network” ලෙස GPO (Group Policy Object) මගින් අර්ථ දක්වා ඇති පාලන සැකසුම් නොපවතී.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. විකුණුම්කරුවා සමඟ එක්ව, User Rights Assignment යටතේ Default Domain Policy යාවත්කාලීන කරනු ඇත. එමඟින් Schema Admins, Enterprise Admins, සහ Domain Admins සඳහා local logon, Remote Desktop Services හරහා logon වීම, හෝ network මගින් පිවිසීම සීමා කරන අතර, පාලනය යටතේ භාවිත කළ හැකි විශේෂ අවස්ථා සඳහා “break-glass” emergency group වෙතම තබා ගැනීම සිදු කෙරේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 නොවැම්බර් 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

Default Domain Policy යටතේ, Schema Admins, Enterprise Admins, සහ Domain Admins සඳහා local logon, RDP logon, සහ network logon සීමා කළ යුතුය. එම අතර, හදිසි අවස්ථා සඳහා මෙම සීමා වලින් වෙනම “break-glass” group එකක් තැනිය යුතුය.

- (ii) Kerberos encryption සඳහා RC4_HMAC_MD5 තවමත් සක්‍රීය වී ඇත. ඩොමේන් පාලකයන් (Domain Controllers) ශක්තිමත් AES විකල්පයන් සමඟ දුර්වල RC4_HMAC_MD5 cipher suite සඳහාද ඉඩ ලබා දෙයි. විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගනී. සැපයුම්කරු සමඟ එක්ව, Kerberos encryption ප්‍රතිපත්ති යාවත්කාලීන කර RC4_HMAC_MD5 ඉවත් කරනු ඇත, සහ සියලු Domain Controllers සඳහා ශක්තිමත් අල්ගොරිතම (AES128_HMAC_SHA1 සහ AES256_HMAC_SHA1) අනිවාර්ය කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය. SMIB, Kerberos encryption සැකසුම් හොඳ ක්‍රියාපටිපාටීන්ට අනුකූලව යාවත්කාලීන කළ යුතුය. ඒ සඳහා RC4_HMAC_MD5 අක්‍රීය කර, AES128_HMAC_SHA1 සහ AES256_HMAC_SHA1 පමණක් අවසර දිය යුතුය. මෙම වෙනස්කම් සිදු කිරීමෙන් පසු, සියලු Domain Controllers මත Kerberos Key Distribution Center service නැවත ආරම්භ කළ යුතු අතර, සියලු clients සඳහා AES-පදනම් වූ (AES-based) සත්‍යාපනය සාර්ථකව සිදු වන බව තහවුරු කළ යුතුය.
- (iii) Active Directory හි විශේෂ පරිශීලක කණ්ඩායම් සමාලෝචනයකින් අනාවරණය වූයේ, පහත සඳහන් කණ්ඩායම්වල අතිරික්ත හා අනවශ්‍ය සාමාජිකත්වයන් ඇති බවය: විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගනී. සැපයුම්කරු සමඟ එක්ව, Domain Admin කණ්ඩායම සඳහා අවශ්‍ය නොවන ගිණුම් ඉවත් කිරීම, අවම අවසර (least-privilege.) භාරකාරීත්වයන් යෙදීම, සහ ශක්තිමත් privileged access control ක්‍රමවේද හඳුන්වාදීම මගින් over-provisioning නිවැරදි කරනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය. Domain Admin over-provisioning ගැටළුව ප්‍රමුඛතාව දී, අවශ්‍ය නොවන ගිණුම් ඉවත් කර, least-privilege access යොදා ගනිමින්, Just-In-Time (JIT) හෝ කාල සීමිත privilege elevation ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. Privileged access සඳහා අනුමැති ක්‍රියාවලීන් (approval workflows) ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර, තෙමස් වාර access reviews සිදු කළ යුතුය. Service account permissions ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාව අනුව සීමා කළ යුතු අතර, හැකිනම් Group Managed Service
- Domain Admins – ඩොමේන් පරිපාලන අයිතිවාසිකම් අවශ්‍ය නොවන පරිශීලක සහ සේවා ගිණුම් (උදා: Administrator, togadmin, IWF Workflow Management System, NAS Storage, Sayani Jayawardena, Vcenter HO, MIS Co-Banking ආදිය).
 - Enterprise Admins – Forest-wide පරිපාලනය අවශ්‍ය නොවන පරිශීලක සහ සේවා ගිණුම් (උදා: සසිඳු සුදසිංහ ,

SMIB AML, DR NAS, Internal Web, ඉරෝම් වඩුගේ, NAS Storage, Workflow Management System ආදිය).

Accounts (GMSA) භාවිතා කළ යුතුය.

- Schema Admins – Schema Admins පරිපාලන නොවන හා සේවා ගිණුම් (උදා: Workflow Management System).

මෙම කණ්ඩායම් Active Directory පරිසරයේ ඉහළම පරිපාලන අවසර ලබා දෙන අතර, සාමාන්‍යයෙන් ඉතා සීමිත සහ දැඩි පාලනයක් යටතේ පවත්වා ගන්නා ගිණුම් කිහිපයක් මෙම කණ්ඩායම් තුළ තිබිය යුතුය . අවශ්‍ය නොවන තත්වයන්හිදීද සමහර පරිශීලකයන්ට domain admin අවසර ලබා දී ඇති බවත් හඳුනා ගෙන ඇත .

(iv)	Microsoft 365 පරිසරය තුළ ගොනු හා ෆෝල්ඩර් බෙදාගැනීම සඳහා default sharing option, “Anyone with the link – Edit” ලෙස සකස් කර ඇත. නියමිත පරිශීලකයෙකු විසින් අතිරේකව සැකසීම් වෙනස් නොකළහොත් , පරිශීලකයෙකු අන්තර්ගතයක් බෙදා ගත් විට, එම සබැඳිය හරහා පරීක්ෂා නොකළ බාහිර පරිශීලකයන්ටත් සංස්කරණ අයිතියක් සමඟ ප්‍රවේශය ලැබිය හැක.	විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගනී. සැපයුම්කරු සමඟ එක්ව, ගොනු බෙදාගැනීමේ සැකසුම් (file sharing settings) යළිසකස් කර, default sharing links, “Only people in your organization – View” ලෙස සීමා කරනු ඇත, link expiration policies යොදා ගැනීම සහ නිර්නාමික ලින්ක් ‘Anyone’ links භාවිතය නිරීක්ෂණය හෝ අක්‍රිය කිරීම සිදු කෙරේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.	ආරක්ෂාව ශක්තිමත් කිරීම සහ හොඳ ක්‍රියාපටිපාටීන්ට අනුකූල වීම සඳහා, පෙරනිම් බෙදාගැනීම් අභ්‍යන්තර පරිශීලකයින් සඳහා view-only ප්‍රවේශය පමණක් සීමා කළ යුතුය, shared links සඳහා expiration policies ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර, “Anyone” links අනුකූල නොවන පිවිසුම් අවදානම් අවම කිරීමට නිරීක්ෂණය හෝ අක්‍රිය කිරීම සිදු කළ යුතුය.
(v)	Microsoft 365 tenant එක සැකසීමේදී SharePoint Online සහ OneDrive සඳහා බාහිර බෙදාගැනීමේ විකල්පය “Anyone” ලෙස සකස් කර ඇත. මෙය පරිශීලකයින්ට පරීක්ෂා කිරීමට අවශ්‍ය	විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සැපයුම්කරු සමඟ එක්ව, tenant-පරාසයේ anonymous sharing සීමා කර, වඩා ආරක්ෂිත external sharing සැකසුම්, link expiration policies,	ආරක්ෂාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා, බාහිර බෙදාගැනීම සහතික කළ හෝ පෙර අනුමත කළ නව පරිශීලකයන්ට

නොවන බාහිර සබැඳි භරණ , අන්තර්ගතයන් පොදු මට්ටමින් බෙදාගැනීමට ඉඩ සලසයි.

සහ බාහිර බෙදාගැනීම් ක්‍රියාකාරකම්වල කාලීන සමාලෝචන (periodic reviews) ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

(authenticated or pre-approved guests) පමණක් සීමා කළ යුතුය. අවශ්‍ය විට , පුළුල් ප්‍රවේශය site මට්ටමෙන් පමණක් ලබා දිය යුතු අතර, view-only link expiration ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. බෙදාගැනීම් වාර්තා නිතර සමාලෝචනය කර, අනුකූලතාවය (compliance) තහවුරු කළ යුතුය.

(vi) Microsoft 365 පරිසරය තුළ IMAP, POP3, SMTP AUTH වැනි පරණ (Legacy) සත්‍යාපන (authentication) ප්‍රොටෝකෝල තවමත් සක්‍රීය වේ. මෙවැනි ප්‍රොටෝකෝල (protocols) මූලික සත්‍යාපනය (Basic Authentication) මත රඳා පවතී. එම සත්‍යාපන ක්‍රමය credential ආරක්ෂාකරණය අඩු ලෙස සපයන අතර , conditional access හෝ multi-factor authentication (MFA) වැනි නව ආරක්ෂක පාලන ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහය නොදේ.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සැපයුම්කරු සමඟ එක්ව, tenant මට්ටමේ legacy authentication අක්‍රීය කරනු ඇත, සහ ලේඛනය කර ඇති විශේෂ අවස්ථා(documented exceptions) Conditional Access Policies මගින් කළමනාකරණය කරනු ඇත. ඒ මගින් MFA සහ අනුකූල උපාංග (compliant devices) ක්‍රියාත්මක වනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

ආරක්ෂාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා, tenant පරාසයේ legacy authentication අක්‍රීය කළ යුතු අතර, ලේඛනය කරන ලද විශේෂ අවස්ථා සඳහා පමණක් MFA අනිවාර්ය කරන Conditional Access policies මගින් පිවිසුමට අවසර දිය යුතුය. ඉතිරි legacy clients හෝ apps අඛණ්ඩව නිරීක්ෂණය කර, ඒවා ක්‍රමයෙන් ඉවත් කරන ආකාරයට කටයුතු කළ යුතුය.

(vii) Endpoint Security Monitoring අනුව, සම්පූර්ණ ආයතන ව්‍යුහය පුරා අත්‍යවශ්‍ය අනතුරු ඇඟවීම් (Critical) 46 ක් සහ අවවාද අනතුරු ඇඟවීම් (Warning) 41 ක් අනාවරණය වී ඇත. මෙය endpoint protection coverage හි සැලකිය යුතු හිඬුසක් පෙන්නවයි. මෙමගින් පිහිටුවා ඇති ආරක්ෂක මූලික රේඛා (security baselines) සහ නියාමන අනුකූලතා අවශ්‍යතා (regulatory compliance requirements) අතර අවධානය යොමු

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සියලු critical සහ warning alerts පරීක්ෂා කර නිවැරදි කිරීම් සිදු කරන අතර, සියලු endpoints නවතම ආරක්ෂක ප්‍රතිපත්ති වලට අනුකූල කරනු ඇත. ආවරණ හිස්තැන් (coverage gaps) සඳහා ස්වයංක්‍රීය health alerts සකස් කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

සියලු අනතුරු ඇඟවීම් (critical) සහ අවවාද අනතුරු ඇඟවීම් (warning alerts) කල් නොයවා නිරාකරණය කළ යුතු අතර, සියලු endpoints නවතම ප්‍රතිපත්ති සහිත Microsoft Defender මගින් ආරක්ෂා කළ යුතුය. අවසන් නොවූ ආවරණ තත්වයන්(incomplete coverage) සොයා ගැනීම

කල යුතු විචලනයක් පෙන්වුම් කරයි.

සඳහා ස්වයංක්‍රීය අනතුරු ඇඟවීම් (automated alerts) සකස් කළ යුතු අතර, endpoint තත්ත්වය SIEM සමඟ ඒකාබද්ධ කර අඛණ්ඩ නිරීක්ෂණය (continuous monitoring) සිදු කළ යුතුය.

(viii) SMIB හි Microsoft 365 mail flow configuration මඟින් දැනට Transport Layer Security (TLS) හි පරණ සංස්කරණ — විශේෂයෙන් TLS 1.0 සහ TLS 1.1 — භාවිතා කිරීමට ඉඩ ලබා දේ. මෙම සැකසුම මගින් විශේෂයෙන්ම පැරණි cryptographic implementation තුළ තිබෙන දුර්වලතා ඉලක්ක කරගත් උසස් මට්ටමේ ආක්‍රමණ ක්‍රමවේදයන්ට (sophisticated attack vectors) අනවශ්‍ය අනාවරණයක් (unnecessary exposure) සිදු වේ.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සියලු Exchange Online mail flow connectors සඳහා TLS 1.2 අවම භාවිතා කළ හැකි සංස්කරණය ලෙස අනිවාර්ය කරනු අතර, TLS 1.0/1.1 භාවිතා කිරීමට උත්සාහ කරන සම්බන්ධතා ප්‍රතික්ෂේප කරනු ඇත. දැනට deprecated TLS සම්බන්ධතා උත්සාහ කරන පද්ධති හඳුනා ගැනීමට logging සක්‍රීය කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 නොවැම්බර් 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

සියලු Exchange Online mail flow connectors සඳහා TLS 1.2 හෝ ඉහළ සංස්කරණ අනිවාර්ය කර, TLS 1.0/1.1 සම්බන්ධතා ප්‍රතික්ෂේප කළ යුතු අතර, තවමත් deprecated TLS සංස්කරණ භාවිතා කරන පද්ධති හඳුනා ගැනීමට logging සක්‍රීය කළ යුතුය.

(ix) SMIB සක්‍රීය නාමාවලි පරිසරය තුළ භාවිතා නොකරන විශේෂ ප්‍රවේශ ගිණුම් (dormant privileged accounts) කිහිපයක් හඳුනාගෙන ඇත. “drnas” සහ “hostlip1” වැනි ගිණුම්වල නවතම සත්‍යාපන ක්‍රියාකාරකම් නොපවතින අතර, එම ගිණුම් තවමත් උසස් පරිපාලන අවසර (elevated administrative permissions) රඳවාගෙන ඇත.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. Enterprise Admin සහ Domain Admin ගිණුම්වල සම්පූර්ණ පරීක්ෂාවක් (comprehensive audit) සිදු කර, අක්‍රීය ගිණුම් අක්‍රීය කර හෝ ඉවත් කරනු ඇත. මසකට එක් වර විශේෂ පරිශීලක ගිණුම් සමාලෝචන, break-glass සහ උසස් අවසර ඇති භූමිකා (high privileged roles) සඳහා PIM enforcement, සහ ස්ථායී (stale) පරිපාලක ගිණුම් සඳහා ස්වයංක්‍රීය අනතුරු ඇඟවීම් (automated alerts) ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

සියලු Enterprise Admin සහ Domain Admin ගිණුම් සම්පූර්ණ පරීක්ෂාවකට (comprehensive audit) ලක් කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ. කළමනාකරණය, දින 90 හෝ ඊට වැඩි කාලයක් භාවිතා නොකළ පරිපාලන ගිණුම් අක්‍රීය කිරීම හෝ ඉවත් කිරීම සලකා බැලිය යුතුය, හෝ කිසිවිටෙක පිවිස නොගත් ගිණුම් ඉවත් කළ යුතුය.

නම	අවසන් පිවිසුම් දිනය
NAS DR Center	2024-10-29 10:19
Vcenter HO	2025-02-23 15:24
Internal Web	2024-12-23 10:17
HO Slip	2024-11-29 09:28
DR NAS	2025-03-13 14:16

තවද, මසකට එක් වර විශේෂ පරිශීලක ගිණුම් සමාලෝචන, break-glass සහ උසස් අවසර ඇති භූමිකා සඳහා PIM enforcement, සහ ස්ථායී පරිපාලක (stale admin)

ගිණුම් සඳහා ස්වයංක්‍රීය
අනතුරු ඇඟවීම්
(automated alerts)
ක්‍රියාත්මක කිරීමට
නිර්දේශ කෙරේ.

- (x) නිර්ධන කළ CSV අනුව, උසස් අවදානම් කණ්ඩායම් (high-risk groups) උදාහරණ ලෙස Global Admins, SharePoint Admins තුළ අතිශය විස්තෘත සාමාජිකත්වය (overly broad membership) පවතින බව හඳුනාගෙන ඇත.
- විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. පරිපාලන කණ්ඩායම් සාමාජිකත්වය පූර්ණ පරීක්ෂාවකට ලක් කර, අත්‍යවශ්‍ය ව්‍යාපාරික කාර්යයන්ට අදාළ පුද්ගලයන්ට පමණක් සීමා කරනු ඇත. අනෙකුත් පරිශීලකයින් (collateral users) role-appropriate groups වෙත මාරු කරනු ඇත, සහ dynamic group rules භාවිතයෙන් නියමිත දෙපාර්තමේන්තු හෝ බලපත්‍ර මට්ටම් (license tiers) වල නොපවතින ගිණුම් ස්වයංක්‍රීයව ඉවත් කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.
- සියලු පරිපාලන කණ්ඩායම් පරීක්ෂා කර, සාමාජිකත්වය ව්‍යාපාරිකව අත්‍යවශ්‍ය පුද්ගලයින්ට (business-critical personnel) පමණක් සීමා කරන්න. අමතර පරිශීලකයන් (collateral users) තනි-භූමිකා වලට ගැලපෙන කණ්ඩායම් (role appropriate group) වෙත මාරු කළ යුතුය .. නියමිත දෙපාර්තමේන්තු හෝ බලපත්‍ර මට්ටම් වල නොපවතින ගිණුම් ස්වයංක්‍රීයව ඉවත් කිරීමට dynamic group rules භාවිතා කරන්න.

(ඊ) භෞතික ආරක්ෂාව (physical security)

- (i) SMIB 6 වන මහලේ (Network switches) සහ පුහුණු කාමරයේ ජාල ස්විච් (Network switches) අගුලු නැතුව විවෘතව තිබේ.
- විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. Network උපකරණ ආරක්ෂා කිරීමට, භාවිතා නොවන ports අක්‍රීය කරනු ලබයි, ස්විච් සහිත කැබිනට් වල අගුලු දැමීම සහ පිවිසුම් යතුරු ආරක්ෂිත ස්ථානයක තබා ගැනීම සිදු කෙරේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.
- ජාල උපකරණ ආරක්ෂා කර, භාවිතා නොවන ports අක්‍රීය කරන්න. ජාල උපකරණ ඇති කැබිනට් වල අගුලු දැමීම සහ යතුරු ආරක්ෂිත ස්ථානයක තබා ගැනීම සිදු කරන්න.
- (ii) ප්‍රවේශය ලබා දීමට පෙර පුද්ගලයෙකුගේ අනන්‍යතාවය තහවුරු නොකිරීමෙන් ආරක්ෂක අවධානම් ඇති වේ.
- විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. අමුත්තන්ගේ අනන්‍යතාවය තහවුරු කිරීම සඳහා පිවිසුම් ක්‍රියාපටිපාටියක් (reception procedure) ස්ථාපිත කෙරෙනු ඇත. අමුත්තන්ගේ හැඳුනුම්පත් (IDs) පරීක්ෂා කර, අමුත්තන්ට පිවිසුම් පත් (visitor passes) ලබා දෙනු ඇත. මෙම
- පිවිසුම් ක්‍රියාපටිපාටියක් (reception procedure) ස්ථාපිත කර, එය අනුගමනය කරන්න. අමුත්තන්ගේ හැඳුනුම්පත් (IDs) පරීක්ෂා කර, අමුත්තන්ට පිවිසුම් පත් (visitor passes) ලබා

ප්‍රතිසංස්කරණය 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය. දෙන බව තහවුරු කරන්න.

(උ) අවසන් පිහිටුම් ආරක්ෂාව (Endpoint Security)

(i) වත්මන් අන්තර්ගත උපාංග ආරක්ෂා (Endpoint Security) පියවරන් සඳහා, බාහිර ගබඩා උපකරණ හෝ අනෙකුත් බාහිර උපාංග සමඟ සම්බන්ධතා සීමා කිරීමක් නොමැත. මෙම හේතුවෙන්, පරිශීලකයන්ට නිරීක්ෂණය නොකෙරෙන සහ ආරක්ෂිත නොවන උපාංග සංවිධානයේ ජාලයට සම්බන්ධ කිරීමේ අවදානම ඇති වේ.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. මෙම අවදානම Data Leakage Prevention (DLP) මෙවලමක් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් විසඳනු ලැබේ, එය සඳහා මිලදී ගැනීමේ (procurement) ක්‍රියාවලිය ද ආරම්භ කර ඇත. තවද, පරිශීලක දැනුවත්භාවය සහ අනුකූලතාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා සේවකයින් සඳහා සයිබර් ආරක්ෂක පුහුණුව (cybersecurity training) ද ආරම්භ කර ඇත. මෙම ගැටලුව 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ ලෙස විසඳා ඇති බවට තහවුරු කරනු ඇත.

කළමනාකරණය විසින් device control solutions ක්‍රියාත්මක කර, අනුමත බාහිර උපාංග (approved external devices) පමණක් whitelist කළ යුතුය. අනුමත නොකළ සම්බන්ධතා හඳුනා ගැනීම සඳහා නිරීක්ෂණ සහ නිතර පරීක්ෂා (regular audits) සිදු කළ යුතු අතර, සේවකයින් සඳහා අවදානම් පිළිබඳ අවබෝධය වැඩි දියුණු කිරීමේ සහ බාහිර උපාංග ප්‍රතිපත්ති (External device policies) වලට අනුකූලතාවය තහවුරු කිරීමේ පුහුණුව (employee training) ද ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

(ඌ) තොරතුරු ආරක්ෂාව (Information Security)

(i) T24 ඇතුළු අභ්‍යන්තර යෙදුම් (Internal applications), කේතන කර නොමැති (unencrypted) ප්‍රොටෝකෝල් භාවිතා කරයි. HTTPS වෙනුවට HTTP භාවිතා වේ.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සියලු අභ්‍යන්තර සහ බාහිර යෙදුම් සන්නිවේදන සඳහා HTTPS ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වලංගු SSL/TLS සහතික (certificates) යොදා, ආරක්ෂිත සම්බන්ධතා (secure connections) ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සැකසුම් යාවත්කාලීන කෙරේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 පෙබරවාරි 28 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

සියලු අභ්‍යන්තර සහ බාහිර යෙදුම් සන්නිවේදන සඳහා HTTPS භාවිතා කරන්න, වලංගු SSL/TLS සහතික (certificates) යොදා, යෙදුම් ආරක්ෂිත සම්බන්ධතා (secure connections) ක්‍රියාත්මක කරන ලෙස සැකසිය යුතුය.

(ii) Vcenter backup කේතන (encrypt) කර නැත.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සියලු Vcenter backup සඳහා ශක්තිමත් කේතන ඇල්ගොරිතම (strong encryption algorithms) භාවිතා කර සංවේදී වින්‍යාස (sensitive configuration) සහ වර්ථවල් මැෂින්

සියලු Vcenter backups සඳහා ශක්තිමත් කේතන ඇල්ගොරිතම (strong algorithms) භාවිතා කර, අනවසර පිවිසුමෙන් හෝ මාධ්‍ය අහිමිවීමෙන් (

	දත්ත රහස්‍යභාව තබා ගැනීම සිදු කෙරේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.	media loss) සංවේදී විනාශය සහ වර්ථමාන මැෂින් දත්ත ආරක්ෂා කළ යුතුය.
(iii) DR site දත්ත මධ්‍යස්ථානයේ (data center), SMIB විසින් DR එකෙහි යටිතල පහසුකම් (DR site Infrastructure) සඳහා standalone PC එකක් ටර්මිනල් ලෙස ස්ථාපිත කළ බව දැක්නට ලැබීණි. එහෙත්, මෙම PC එක සම්බන්ධයෙන් පහත කරුණු දැක්නට ලැබුණි: 1. අවශ්‍ය නොවන යෙදුම් සමඟ පැරණි OS ක්‍රියාත්මක කිරීම. 2. පැරණි සංස්කරණයේ ප්‍රතිවෛරස (outdated version of anti-virus) භාවිතා කිරීම.	විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. ටර්මිනල්හි මෙහෙයුම් පද්ධතිය (operating system), නිරන්තර ආරක්ෂක යාවත්කාලීන කිරීම් (security updates) සමඟ සහය ලැබෙන සංස්කරණයකට (supported version) වැඩි දියුණු කරනු ඇත. තවද, අවශ්‍ය නොවන යෙදුම් ඉවත් කර ප්‍රහාර හැකියාව (attack surface) අඩු කරනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 දෙසැම්බර් 31 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.	ටර්මිනල් සහාය ලබන OS සංස්කරණ වලට යාවත්කාලීන කර, නිතර ආරක්ෂක යාවත්කාලීන (security updates) ක්‍රියාත්මක කරන්න. අවශ්‍ය නොවන යෙදුම් ඉවත් කර ප්‍රහාර හැකියාව (attack surface) අඩු කර, ආරක්ෂාව සහ ස්ථායීත්වය (security and stability) වැඩි දියුණු කළ යුතුය.
(iv) DR server එකට සම්බන්ධිත ටර්මිනල් එකේ පැරණි සහ අවලංගු වූ ප්‍රතිවෛරස (Symantec) භාවිතය කරයි.	විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. පැරණි antivirus මෘදුකාංගය නව සහ සක්‍රීය ලෙස සහාය ලැබෙන විසඳුමක් සමඟ ප්‍රතිස්ථාපනය කර, හානිකර මෘදුකාංග (malware) වලට එරෙහිව කාර්යක්ෂම ආරක්ෂාව සපයනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2025 නොවැම්බර් 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.	අහිතකර මෘදුකාංග වලින් කාර්යක්ෂමව ආරක්ෂාවක් ලබා ගැනීමට සහ ප්‍රතිපත්ති වලට අනුකූල වීම සඳහා පැරණි වෛරස මෘදුකාංග ප්‍රති ස්ථාපනය කර , නවීන සහ සහාය ලබා දෙන වර්තමාන නිර්වචනයන්ට අදාල වන පරිදි ප්‍රති-වෛරස මෘදුකාංගයක් භාවිතා කළ යුතුය.
(v) EDB server මත SSL අක්‍රීය කර ඇත. (pg_settings හි SSL off ලෙස සකස් කර ඇත.), එමනිසා සියලුම තොරතුරු (මුරපද ඇතුළු) කේතන නොවී ගමන් කරයි.	විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. EDB server මත SSL/TLS කේතනය (encryption) සක්‍රීය කර, වලංගු සහතික (valid certificates) ස්ථාපිත කර, සියලුම client-server සන්නිවේදන ආරක්ෂා කිරීමට TLS 1.2 හෝ ඊට ඉහළ සංස්කරණය ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 මාර්තු 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.	EDB server ආරක්ෂාව වර්ධනය කිරීම සඳහා SSL/TLS සක්‍රීය කිරීම (අවම TLS 1.2), වලංගු සහතික ස්ථාපනය කිරීම, සහ සියලු සම්බන්ධතා සඳහා SSL බලපැවැත්වීම සිදු කරන්න. අවශ්‍ය නොවන superuser අවසර නැවත සමාලෝචනය

කර, අවම අවසර මූලධර්මය (principle of least privilege) යොදා, යෙදුම් කාර්යයන් (application functionality) සඳහා අවශ්‍යම අවසර පමණක් ඇති භූමිකා (roles) නිර්මාණය කරන්න.

(vi) 'SELECT * FROM pg_user' සමාලෝචනය කිරීමෙන් 'T24prod' සහ 'swuser' සඳහා දත්ත ගබඩාවේ සම්පූර්ණ පාලනය ලබා ගත හැකි superuser අවසර තිබෙන බවට හෙළි විය.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. අවශ්‍ය නොවන super user අවසර ඇති ඕනෑම භූමිකා හෝ පරිශීලකයන්ගෙන් එම අවසර නැවත ලබා ගැනීමට සමාලෝචනය සිදු කරනු ලැබේ. භූමිකා අවම අවසර මූලධර්මය (principle of least privilege) සම්බන්ධ කර, කාර්යයන් සඳහා අවශ්‍ය අවම අවසර ඇති විශේෂ ගිණුම් (specific accounts) සාදනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 ජනවාරි 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

ඉතා වැදගත් වනුයේ super user අවසර පවරා ඇති ක්‍රම සමාලෝචනය කර, එය අවශ්‍ය නොවන ඕනෑම භූමිකා හෝ පරිශීලකයන්ගෙන් නිෂ්ක්‍රීය (revoke) කිරීමයි. ඒ වෙනුවට, SMIB අවම අවසර මූලධර්මය (principle of least privilege) ක්‍රියාත්මක කර, ගිණුම් සඳහා විෂයමය ක්‍රියාකාරිත්ව අවශ්‍යතා සමාලෝචනය කර, යෙදුම් කාර්යයන් සඳහා අවශ්‍ය අවමම අවසර ඇති විශේෂ භූමිකා (specific roles) සෑදිය යුතුය.

(vii) T24 දත්ත ගබඩාවට අමතරව, server එක අනෙකුත් production සහ non-production databases (test, iswitch_pre_prod_db ආදී) සඳහාද අමතරව හෝස්ට් කරයි. මෙම මිශ්‍ර පරිසරය, non-production databases සඳහා production databases මෙන් ආරක්ෂක ක්‍රියාමාර්ග නොතිබීම නිසා ආරක්ෂක අවදානම් ඇති කරයි.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. සියලු non-production දත්ත ගබඩා වෙනම servers මත වෙන් කරනු ලැබේ, සහ අනාගතයේ දී production හා non-production දත්ත ගබඩා එකම server එකක සමස්ථානීය වීම (co-location) වැලැක්වීමට පරිසර වර්ගීකරණ ප්‍රතිපත්ති (environment classification policies) සහ නිශ්චිත ආරක්ෂක මූලදාන (defined security baselines) ස්ථාපනය කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 ජනවාරි 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

Non-production දත්ත ගබඩා වෙනම server මත වෙන් කර, පරිසර වර්ගීකරණ ප්‍රතිපත්ති (environment classification policies) සහ ආරක්ෂක මූලදාන (security baselines) සහ ආරක්ෂක මූලදාන (production) පද්ධති සමඟ එකම ස්ථානයේ සමස්ථානීය වීම වැලැක්විය යුතුය.

- (viii) SMIB හි වත්මන් මුරපද ප්‍රතිපත්තිය අවම අක්ෂර 8 ක් දිග සහ සංකීර්ණතා නීති (complexity rules) සමඟ, දින 60ක උපරිම වලංගු කාලය, දින 2 ක අවම වලංගු කාලය, අවසන් මුරපද 4 පමණක් මතක තබා ගැනීම, සහ අසාර්ථක උත්සාහ 6කට පසු ගිණුම් අගුලු දැමීම (නැවත සකස් කිරීම සඳහා මිනිත්තු 30) ඇතුළත් වේ. මෙම සැකසුම් PCI DSS මූලික අවශ්‍යතා (අවම අක්ෂර 7-8 ක් , සංකීර්ණතා , දින 90කට වරක් මුරපද වෙනස් කිරීම, අසාර්ථක උත්සාහ වාර 6කට පසු අගුළු දැමීම) හා NIST SP 800-53 (IA-5) සපුරාලුවද, CIS Benchmarks මගින් නිර්දේශ කර ඇති වැඩිදුර උසස් ආරක්ෂණ මට්ටම් - විශේෂයෙන් අවම අක්ෂර 14ක මුරපද දිගුව, මුරපද ඉතිහාස 24ක් මතක තබා ගැනීම සහ උත්සාහ වාර 3ක් දක්වා ආරක්ෂාකාරී ගිණුම් අගුලු සීමා යන අවශ්‍යතා සපුරා නොමැත. NIST SP 800-63B හි නවතම මාර්ගෝපදේශ අනුව බලහත්කාර මුරපද කල් ඉකුත් කිරීම (arbitrary expiration) වලක්වා, අවධානම් පාදක (risk-based resets) නැවත සකස් කිරීම් ක්‍රියාත්මක කිරීම හා දැනට ආරක්ෂක අවධානමට ලක් වූ මුර පද ලැයිස්තු (compromised password lists) සමග මුරපද පරීක්ෂා කිරීමක් (screen)අවශ්‍ය වන අතර , එම ක්‍රියාමාර්ග කිසිවක් ක්‍රියාත්මක නොවේ.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. මුරපද ප්‍රතිපත්ති (password policies) අලුත් කර, CIS, NIST, සහ PCI DSS හොඳම අභ්‍යන්තර මාර්ගෝපදේශ (best practices) වලට අනුව, අවම දිග වැඩි කිරීම, මුරපද ඉතිහාසය දීර්ඝ කිරීම, අවධානම් පාදක නැවත සකස් කිරීම (risk-based resets) යොදා ගැනීම, ආරක්ෂක අවධානමට ලක් වූ මුර පද ලැයිස්තු පිරික්සුම් (breached-password screening) ක්‍රියාත්මක කිරීම, අගුලු දැමීම සැකසුම් (lockout settings) දැඩි කිරීම සිදු කරනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 අප්‍රේල් 30 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

SMIB CIS, NIST, සහ PCI හොඳම අභ්‍යන්තර මාර්ගෝපදේශ (best practices) අනුගමනය කර, අක්ෂර 14 කට වඩා දිග මුරපද හෝ passphrase භාවිතා කිරීම, පෙර මුරපද 24ක් සුරක්ෂිතව සභවා තබා ගැනීම, අවධානම් පාදක නැවත සකස් කිරීම (risk-based resets) යොදා ගැනීම, ආරක්ෂක අවධානමට ලක් වූ මුර පද ලැයිස්තු පිරික්සුම් (breached-password screening) ක්‍රියාත්මක කිරීම, සහ ආරක්ෂක අවධානමට ලක් වූ මුර පද ලැයිස්තු පිරික්සුම් (strict lockout settings) ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කර, සහ අගුලු දැමීම සැකසුම් (lockout settings) දැඩි කිරීමට PCI අවශ්‍යතා පවත්වාගෙන යා යුතුය.
- (ix) Kaspersky සඳහා සකසන ලද පරිශීලකයින් ගණන 369කි, AD හි සක්‍රීය උපකරණ 485කි (servers රහිතව) විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. SMIB අභ්‍යන්තර සියලු උපාංග (devices) IT දේපළ ලේඛනය (IT asset inventory) සමඟ සත්‍යාපනය කර, එම උපාංග EDR/AV විසඳුමෙන් ආවරණය කර ඇති බව සහතික කරනු ලැබේ. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 පෙබරවාරි 28 වන විට සම්පූර්ණ කිරීමට නියමිතය.

SMIB තුළ ඇති සියලු උපාංගවල EDR/AV විසඳුම නිසි ලෙස සකස් කර ඇති බව සහතික කළ යුතුය.
- (x) SMIB සතුව සියලු IT assets, endpoint විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. SMIB විසින් විශේෂයෙන්

devices ඇතුළත් සම්පූර්ණ IT Asset inventory නොමැත. සැපයුම් අංශය පවත්වා ගෙන යන inventory භෞතික ලිපිගොනුවක පවත්වා ඇත.

කේන්ද්‍රික කළමනාකරණ පද්ධතියක් මගින් සම්පූර්ණ IT දේපල ගනුදෙනු ලැයිස්තුවක් ස්ථාපිත කර පවත්වා ගැනීම සිදු කරනු ඇත. එමඟින් දේපල හඳුනාගැනීම, ආරක්ෂක අධීක්ෂණය සහ ජීව කාලය කළමනාකරණය සාර්ථකව ඉටු කිරීමට හැකි වන ලෙස. ක්‍රියාත්මක කිරීම දැනට ආරම්භ වී ඇති අතර, එය 2025 දෙසැම්බර් 31 වනවිට සම්පූර්ණ කරනු ඇත.

අවසාන උපකරණ (endpoints) සඳහා සම්පූර්ණ, ඉලෙක්ට්‍රොනික IT දේපල ලැයිස්තුවක් පවත්වා ගත යුතුය. එම සඳහා OCS Inventory හෝ Manage Engine වැනි කේන්ද්‍රික පද්ධතියක් භාවිතා කිරීමෙන් දේපල හඳුනාගැනීම, ආරක්ෂාව සහ ජීව කාලය කළමනාකරණය වැඩි දියුණු කළ හැක.

(xi) T24 හි user access සකස් කිරීමේදී, EB.USER.ROLES සහ USER.SMS.GROUP භාවිතයෙන් functionality සහ access සීමා කළ හැක. නමුත්, Menus (HELPTXT.MENU) සීමා කර ඇති අවස්ථා ඇතත්, ROLES සහ GROUP වල access සීමා කර නොමැත. මෙම ප්‍රවේශය සත්‍ය වශයෙන් access control ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආකාරයක් නොවේ.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. පරිශීලකයින්ගේ පහසුකම් සහ ප්‍රවේශ පාලනය සම්පූර්ණව කළමනාකරණය කිරීම සඳහා, IROLES සහ GROUP මට්ටමේ ක්‍රියාත්මක ප්‍රවේශ පාලන පද්ධති (Functional Access Controls) ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත. මෙම නඩත්තු ක්‍රියාවලිය 2026 ජනවාරි 30 වන දිනට පෙර අවසන් කෙරෙනු ඇත.

විශේෂිත යෙදුම්, කාර්යයන් හා ක්ෂේත්‍ර සඳහා පරිශීලකයින්ගේ පහසුකම් සහ ප්‍රවේශ පාලනය සම්පූර්ණව කළමනාකරණය කිරීමට, IROLES සහ GROUP මට්ටමේ ක්‍රියාමට්ටම් ප්‍රවේශ පාලන ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිර්දේශ කරමි.

EB.USER.ROLES 8 ක් පරිශීලකයින්ට ලබා දී ඇත:

- '@AUTH' 47
- '@AUTH.CR' 2
- '@AUTH.HR' 2
- '@COBUSER' 1
- '@FULL' 80
- '@INPUT' 154
- '@VIEW' 23
- ALL.PG 3

මෙය පරිශීලකයාට UI හි විකල්ප දැකීම පමණක් වැළැක්වීමට උපකාරී වන අතර, පසු පෘෂ්ඨයේ (backend) ඇති endpoint ක්‍රියාකාරීව රඳා පවතිනු ඇති අතර, මෙම endpoint වෙත විධාන යැවිය හැක. ROLES හෝ GROUP තුළ කිසිදු විධිමත් බලපෑමක් (enforcement)

නොමැති බැවින්, මෙම endpoint කිසිදු සීමාවක් නොමැතිව ප්‍රතිචාර දක්වනු ඇත.

- (xii) T24 පද්ධතිය භාවිතා කරන කිහිප දෙනෙකුට menu-level restrictions නොමැතිව සියලු යෙදුම්වල access ඇති අතර, functional restrictions ('input', 'authorization') පමණක් ක්‍රියාත්මක වේ.
 උදාහරණයක්: NIDHANA.867 '@INPUT' role හිදී ALL.PG access ලබා ඇත, user සහ admin menu වල product builder ඇතුළු විශාල යෙදුම් ලැයිස්තුවකට access ඇත.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. අවම බලපැවැත්ම මූලික කරගෙන, පරිශීලකයින්ට ඔවුන්ගේ භූමිකාව සඳහා අවශ්‍ය යෙදුම් සහ කාර්යයන්ට පමණක් ප්‍රවේශය ලබා දෙන ලෙස menu-level දැඩි ප්‍රවේශ පාලන ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කෙරෙනු ඇත. පරිශීලකයින්ගේ ප්‍රවේශ හිමිකම් නිතර පරීක්ෂා කරන අතර, අධික බලපැවැත්මක් හෝ අත්‍යවශ්‍ය නොවන අවසරයන් හඳුනා ගතහොත් එවා වහා නිවැරදි කරනු ඇත. උසස් බලපැවැත්මක ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වැඩිදියුණු කළ අධීක්ෂණය ක්‍රමයන් ක්‍රියාත්මක කෙරෙනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 මාර්තු 30 වන දිනට පෙර අවසන් කෙරෙනු ඇත.

අවම බලපැවැත්ම මූලික කරගෙන menu-level ප්‍රවේශ පාලන ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීම, රැකියා භූමිකා අනුව ප්‍රවේශ අවසර අනුකූල කිරීම, අවසර නිතරම සමාලෝචනය කර යාවත්කාලීන කිරීම සහ අධික බලපැවැත්මක ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වැඩිදියුණු කළ අධීක්ෂණය සමඟ අතිරේක අවසරයන් වහාම නිරාකරණය කළ යුතුය.
- (xiii) අනතුරු සහිත අවස්ථාවක, DR site වෙත manual ආකාරයෙන් මාරුවීම සිදු විය යුතු අතර, එක් outsource specialist මත විශ්වාසය පවතී. මෙය single point of failure එකක් ඇති කරයි එමගින්, SMIB හි RPO සහ TRO විශ්වාසනීයත්වය අඩු කරයි.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. හදිසි අවස්ථා ප්‍රතිසාධන ක්‍රියාවලිය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ක්‍රියාවලි ලිවීම, අමතර පුද්ගලයින් අනුහුරු පුහුණුවීම, සහ එක් පුද්ගලයෙකු මත පමණක් යැපීම අඩු කිරීම සඳහා ස්වයංක්‍රීය කිරීමේ විකල්ප ඇගයීම සිදු කරනු ඇත. මෙම නිවැරදි කිරීම 2026 මාර්තු 30 වන දිනට පූර්ණ කරනු ඇත.

ස්වයංක්‍රීය අසමන්විතී පරිපථ (automated failovers) ඇගයීම, විපත් ප්‍රතිසාධන (DR) ක්‍රියාවලි ලිවීම, සහ දැනුම එක පුද්ගලයෙකු මත පමණක් කේන්ද්‍රගත වීමේ අවදානම අඩු කිරීම සඳහා කාර්ය මණ්ඩලය අනුහුරු පුහුණු කිරීම මගින් අතිරේකව අතපසු ක්‍රමවේදයන් මත යැපීම අඩු කළ යුතුය.
- (xiv) Server shutdown සිදුවීමේදී, vCenter සහ VMs infrastructure recovery manual ක්‍රියාවලියක් අවශ්‍ය වේ. යෙදුම් සේවා ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා application vendor team සහ internal IT මගින් හස්තීය මැදිහත්වීමක් (manual intervention)අවශ්‍ය වේ. මෙවැනි ක්‍රියාකාරකම් සහ අනුපිළිවෙල ලේඛනය

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. ප්‍රතිසාධන ක්‍රියාවලි සඳහා සම්පූර්ණ ලේඛනගත කිරීමක් සංවර්ධනය කරන අතර, එය භූමිකා, වගකීම් සහ ඉහළ මට්ටම් කිරීමේ ක්‍රියාවලි (escalation procedures) ඇතුළත් කරනු ඇත. සැපයුම්කරුගේ ගිවිසුම් (vendor agreements) අදාළ RTO සහ RPO

SMIB විසින් vCenter, VM සහ යෙදුම් (applications) සඳහා විස්තරාත්මක ප්‍රතිසාධන ලේඛන තබා ගත යුතුය. RTO/RPO ඉලක්ක නීතිමය ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැපයුම්කරුගේ

කර නැත. තවද, Vendor agreements සමාලෝචනයේදී, DR process සඳහා අත්‍යවශ්‍ය බාහිර vendors RTO obligations නොමැතිව සේවා මට්ටම් ගිවිසුම් වල ක්‍රියාත්මක වේ.

ඉලක්ක නීතිමය ලෙස ක්‍රියාත්මක විය හැකි ආකාරයට සමාලෝචනය කර යාවත්කාලීන කරන අතර, අතිරේක මැදිහත් වීම් අවම කිරීම සඳහා ප්‍රතිසාධන කාර්යයන් ස්වයංක්‍රීය කිරීමේ විකල්ප පරීක්ෂා කරනු ඇත. මෙම ප්‍රතිසාධන ක්‍රියාවලිය 2026 මාර්තු 30 වන දිනට පෙර සම්පූර්ණ කරනු ඇත.

ගිවිසුම් (vendor agreements) සමාලෝචනය කර යාවත්කාලීන කළ යුතුය. අතිරේක මැදිහත් වීම් අවම කිරීම සඳහා හැකි තැන්වලදී ප්‍රතිසාධන කාර්යයන් ස්වයංක්‍රීය කිරීම (automation) ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

(xv) අනතුරකදී DR site භාවිතා කර ප්‍රධාන site නැවත සක්‍රීය වන විට, switch back කිරීම සඳහා ලේඛනය කරන ලද හෝ පරීක්ෂා කරන ලද ක්‍රියාවලියක් නොමැත.

විගණන නිරීක්ෂණය පිළිගැනේ. DR තාක්ෂණික අඩවියෙන් (DR site) මෙහෙයුම් ප්‍රධාන ස්ථානයට නැවත ලබා ගැනීම සඳහා පියවරෙන් පියවර ක්‍රියාත්මක වීමේ සැලැස්මක් සංවර්ධනය කර, ලේඛනය කර, පුහුණු (drill) කොට දත්ත අඛණ්ඩතාවය සහ සම්බන්ධිත ක්‍රියාත්මක කිරීම ඒකාබද්ධ ලෙස සිදුවීම සහතික කරන ලෙස ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත.

DR අඩවියෙන් ප්‍රධාන ස්ථානයට මෙහෙයුම් නැවත ලබා ගැනීම සඳහා විස්තරාත්මක switchback සැලැස්මක් සංවර්ධනය කර, සියලුම කණ්ඩායම් තම-තම භූමිකා තේරුම් ගන්නා ලෙස සහ සම්බන්ධිත ලේඛන වෙත ප්‍රවේශය ලබා ඇති ලෙස සංවිධානය කර, ඒකාබද්ධ ප්‍රතිසාධන ක්‍රියාවලියක් සහතික කළ යුතුය.

(ආ) නීති හා පාලනය (Policies and Governance)

(i) වත්මන් Cloud ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිය (Cloud Security Policy) තුළ, එම ප්‍රතිපත්තියේ පාලන සහ ආරක්ෂක තත්වයට බලපෑම් ඇති කළ හැකි විවිධ අඩුපාඩු පවතින බවට නිරීක්ෂණය විය. ප්‍රධාන ගැටළු පහත පරිදි වේ:

- ✓ පූර්ණ නොවන සේවා අනුමත කිරීම:
අංශය 5.3 හි අනුමත Cloud සේවා සඳහා තැන් පුරවන (placeholder) පෙළ පමණක් සඳහන් වන අතර, සේවා දායකයන්ගේ නම් හෝ විස්තර සඳහන් කර නැත.

වර්තමානයේ CISO (Chief Information Security Officer) පත්ව ඇති නිසා, මෙම ක්‍රියාවලිය තවත් කාර්යක්ෂම ලෙස පවත්වා ගත හැකි වේ.

SMIB ව්‍යාපාරික ආරක්ෂණ හා පාලන ධාරිතාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා Cloud Security Policy යාවත්කාලීන කළ යුතුය. එහිදී අනුමත සේවාවන් නිශ්චිතව හැඳින්වීම, අවදානම් ඇගයීම් සහ පැහැදිලි උසස් කිරීමේ මාර්ග සහිත මෙහෙයුම් ක්‍රමවේද ශක්තිමත් කිරීම, ගුප්තකේතන සහ යතුරු කළමනාකරණ ප්‍රමිතීන් ඇති කිරීම, භූමිකා මත පදනම්ව (role-based

✓ නියමිත අවදානම් ඇගයීම් ක්‍රමවේදයක් නොමැතිවීම: අවදානම් ඇගයීම සහ ප්‍රතිකර්ම කොටස තුළ ත්‍රෛමාසික ඇගයීම් සඳහන් කර ඇති නමුත් ඒ සඳහා භාවිතා කළ යුතු ක්‍රමවේදය, මෙවලම්, හෝ අවදානම් ප්‍රමුඛතාව තීරණය කිරීමට අවශ්‍ය මිනුම් සඳහන් කර නැත.

✓ ගුප්තකේතන හා යතුරු කළමනාකරණ ප්‍රමිතීන් ඇතුළත් නොවීම: තාක්ෂණික ආරක්ෂක පාලන අවශ්‍යතා කොටස තුළ ප්‍රවේශ පාලන ක්‍රමයන් සඳහන් වුවද, දත්ත විවේකී (data at rest) සහ සංක්‍රමණ (data in transit) තත්ත්වයන් සඳහා අදාළ ගුප්තකේතන ප්‍රමිතීන් (උදා: AES-256) හෝ යතුරු කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්ති සඳහන් කර නැත.

✓ වැඩි අවදානයක් යොමු කළයුතු සිදුවීම් (Ambiguous incident) වාර්තා කිරීම සහ උසස් කිරීමේ (escalation) ක්‍රියාවලිය: ආරක්ෂක සිදුවීම් ප්‍රතිසාධන කොටස තුළ දිනපතා/සතිපතා වාර්තා කිරීම සඳහන් වුවද, වැඩි අවදානයක් යොමු කළයුතු සිදුවීම් සඳහා නියමිත කාල සීමාවක් හෝ උසස් කිරීමේ මාර්ගය(escalation paths) සඳහන් කර නැත.

✓ අසම්පූර්ණ පුහුණු වැඩසටහන: Cloud පරිශීලක අවබෝධ පුහුණුව (Cloud user awareness training) ත්‍රෛමාසිකව සිදුකළ යුතු බව සඳහන් වුවද, ඒ සඳහා

cloud training,) පුහුණුව ක්‍රියාත්මක කිරීම, සහ ආරක්ෂිත සේවා අවසන් කිරීම සඳහා සවිස්තරාත්මක ඉවත්වීමේ උපාය මාර්ගයක් (exit strategy) සකස් කිරීම අවශ්‍ය වේ.

මේ වන විට CISO තනතුර පවතින නමුත් 2024 අග භාගයේ සිට 2025 මධ්‍යය භාගය දක්වා කාලය තුළ එම තනතුර හිස්ව තිබුණි. එම කාලයේදී සිදුවිය හැකි ආරක්ෂණ සිදුවීම් වලදී, ප්‍රතිපත්ති තුළ සඳහන් වගකීම් ඉටු කිරීමේ ගැටළු ඇතිවිය හැකිය. එබැවින්, අනාගතයේදී එවැනි තත්ත්වයන් සඳහා නිසි අනුප්‍රාප්තික සැලසුම් (succession planning) සකස් කර, ප්‍රතිපත්ති තුළම CISO වැනි අත්‍යවශ්‍ය පුද්ගලයින් නොපවතින විට ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග පැහැදිලිව නිර්දේශ කළ යුතුය.

අන්තර්ගතය, ඇගයීම් ක්‍රමය, සමත්/අසමත් ප්‍රමිතීන්, හෝ පුහුණු සැපයීමේ ක්‍රමය තවමත් නිශ්චිත කර නැත.

- ✓ අංශික පිටවීමේ උපායමාර්ග (Exit Strategy) වැඩපිළිවෙල: Exit Strategy කොටස තුළ අත්පත් කිරීමේ අවශ්‍යතා සඳහන් වුවද, cloud සේවා (cloud services)ආරක්ෂිත ලෙස මාරු කිරීම හෝ අහෝසි කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර, වගකීම්, හෝ ප්‍රමිතීන් නිශ්චිත කර නැත.

(ii) SMIB හි දැනට පවතින අවදානම තක්සේරු කිරීම (Vulnerability Assessment) සහ කළමනාකරණ ක්‍රියාවලීන්හි (Management Procedure) ලේඛනයේ අඩුපාඩු පවතින අතර, එමගින් අවදානම් කළමනාකරණ වැඩසටහනේ කාර්යක්ෂමතාවය හා අඛණ්ඩතාවය අඩු කළ හැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

- ඇගයීම් කාලසටහන සාමාන්‍ය ලෙස සඳහන් වී ඇත — “අවම වශයෙන් වසරකට දෙවරක්” යන්න ලෙස සඳහන් නමුත් ඉන්ටර්නෙට් අතුරුමුහුණත් Internet-facing, අත්‍යවශ්‍ය හෝ ඉහළ අවදානම් පද්ධති අතර වෙනසක් සලස්වා නැත. එසේම අධිවිශේෂ ඇගයීම් සඳහා වන “trigger events” ද නිර්වචනය කර නැත.
- අනුමත ස්කෑන කිරීමේ මෙවලම්, ක්‍රමවේද හෝ ප්‍රමිතීන් (උදා: authenticated vs. unauthenticated scans) දර්ශනය කර නැත. එසේම CVSS වැනි ප්‍රමිත අවදානම් ලකුණු කිරීමේ පද්ධති සඳහා

වර්තමානයේ CISO (Chief Information Security Officer) තනතුර පූර්ණය කර ඇති බැවින්, මෙම ක්‍රියාවලිය වැඩි ලෙස සංවිධානය කර ක්‍රමවත් කළ හැක.

SMIB හි දුර්වලතා කළමනාකරණය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා, වත්මන් සම්පත් වල අවධාරණය අනුව ඇගයීම් සංඛ්‍යාතය සකස් කළ යුතුය, CVSS මට්ටම් පද්ධතිය සමඟ එකතු වූ ස්කෑන් කිරීමේ මෙවලම් සහ ක්‍රමවේද සම්මත කළ යුතුය, දුර්වලතා වල ගැඹුරුභාවය අනුව නිරාකරණ කාල සීමා නිර්වචනය කළ යුතුය, වාර්තාකරණ අවශ්‍යතා සහ ආකෘති නිශ්චිත කළ යුතුය, සම්මත සුරක්ෂිත කිරීමේ (hardening) මිනුම් දැක්විය යුතුය, නිරාකරණ කාර්යක්ෂමතාවය මැනීමට KPIs ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ CVSS, CVE, Penetration Testing වැනි ප්‍රධාන දුර්වලතා කළමනාකරණ අදහස් පැහැදිලි කළ යුතුය.

කිසිදු යොමු කිරීමක් නැත.

- Remediation කාලසීමා පැහැදිලි නොවෙයි: වගුවක කාල සටහන් සඳහන් නමුත් ඒවා අවදානම් ගැඹුරු බවට අනුව සම්බන්ධ(mapping) කර නැත. Severity රේටින් ද සම්මත ප්‍රමිතීන්ට (standardized frameworks) අනුකූල නොවේ.
- වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීමේ කාල සීමා සහ ආකෘති නිශ්චිතව සඳහන් නොවීම නිසා තොරතුරු අවශ්‍ය පාර්ශවයන්ට තොරතුරු ලබාදීම ක්‍රියාවලිය ප්‍රමාද විය හැකි බව පෙන්වයි.
- පද්ධති ශක්තිමත් කිරීමේ මාර්ගෝපදේශ (system hardening guidelines) සඳහන් නමුත් ඒවා CIS හෝ වෙළඳපොළ සපයන්නාගේ hardening guide වැනි නිශ්චිත සම්මතයක් අනිවාර්ය කර නැත.
- එලදායීතාව මැනීමට Metrics හෝ KPIs නොමැත. එසේම CVSS, CVE, හා penetration testing වැනි ප්‍රධාන අවදානම් කළමනාකරණ පරිභාෂා නිශ්චිතව අර්ථ දැක්වී නැත.

1.7.2. T24 නව බැංකුකරණ පද්ධතියට අදාළ තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම් පාලන සමාලෝචනය

විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) පාරිභෝගික ආකෘති (customer Modules)</p> <p>(i) පාරිභෝගිකයෙක් තම නව හැඳුනුම්පත් අංකය (EIC) ඉදිරිපත් කරන විට, සාමාන්‍ය පුරුද්දක් ලෙස බැංකු සහකාර විසින් එම පාරිභෝගිකයා දැනටමත් පවතින පාරිභෝගිකයෙකුද යන්න තහවුරු කිරීම සඳහා, නව හා පරණ හැඳුනුම්පත් අංක දෙකම භාවිතයෙන් ඔහුගේ CIF සෙවීම සිදු කරයි.</p> <p>එහෙත්, පාරිභෝගික නිර්මාණ තිරය (Customer Creation Screen) භාවිතා</p>	<p>මෙම ගැටළුව ඇති නොවන පරිදි, පද්ධතිය තුළ නව CIF එකක් නිර්මාණය කිරීමට පෙර, අප විසින් පාරිභෝගිකයාගේ ජාතික හැඳුනුම්පත් අංකය (NIC) සහ විදුලි හැඳුනුම්පත් අංකය (EIC) දෙකම සෙවීමක් සිදු කරයි. එහෙත්, සඳහන් දෝෂය නිවැරදි කිරීම සඳහා Mnemonic වෙනස් කිරීමට කටයුතු කර ඇත.</p>	<p>පද්ධතිය විසින්, අනුපිටපත් වාර්තා නිර්මාණය වීම වැළැක්වීම සඳහා හැඳුනුම්පත් අංක (NIC) සහ අනෙක් හඳුනා ගැනීමේ තොරතුරු වල වලංගුභාවය පරීක්ෂා කළ යුතුය. එමඟින් දැනට පවතින පාරිභෝගික තොරතුරු යාවත්කාලීන කිරීමට තොරතුරු ලබා</p>

කරන අවස්ථාවේදී, පරණ හැඳුනුම්පත් අංකය සමඟ දැනටමත් සම්බන්ධිත CIF එකක් තිබෙන පාරිභෝගිකයෙකු සඳහා, නව හැඳුනුම්පත් අංකය භාවිතයෙන් නව CIF එකක් නිර්මාණය කිරීමට පද්ධතිය ඉඩ ලබා දෙන බව නිරීක්ෂණය විය.

දීමත්, දත්ත අඛණ්ඩභාවය (data integrity) සහ කාර්යක්ෂමතාවය (efficiency) වැඩිදියුණු කිරීමටත් කටයුතු සැලැස්විය යුතුය.

මෙවැනි තත්වයක් තුළ නව හැඳුනුම්පත් අංකය සමඟ දැනටමත් සම්බන්ධිත CIF එකක් පවතින විට, පරණ හැඳුනුම්පත් අංකය භාවිතයෙන්ද නව CIF එකක් නිර්මාණය කළ හැක.

(ii) ගිණුමකට posting restriction එකක් යොදා ගැනීමේදී, එම ක්‍රියාව සඳහා අනුමතකරුගේ (authorizer) අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ. එහෙත්, පරිශීලකයාට එම posting restriction ඉවත් කිරීමට අවශ්‍ය නම්, අනුමතකරුගේ අනුමැතියක් අවශ්‍ය නොවී, ස්වයං ලෙස එය ඉවත් කළ හැක.

අනුමත නිලධාරියෙකු විසින් ඉවත් කිරීම සඳහා අවසර ලබාදෙන තුරු, පද්ධතිය තුළ restriction type එක වෙනස් නොවේ. සියලු වෙනස්කම් ද්විත්ව පාලන ක්‍රමය (dual control mechanism) යටතේ සිදු කරයි.

පද්ධතියෙන් maker-checker පාලන ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කරමින්, භූමිකා (roles) අනුව ප්‍රවේශ සීමා කළ යුතුය. එසේම, audit trail එකක් පවත්වාගෙන යාම මඟින්, ඇතුළත් කළ පාරිභෝගික වාර්තා සඳහා සිදු කරන වෙනස්කම් අනුමත කිරීම සහ ඒවා නිරීක්ෂණය කිරීම අනුමත නිලධාරීන් විසින් නිසි පරිදි සිදු වන බව තහවුරු කළ යුතුය.

අමතරව, posting restriction යෙදීම හෝ ඉවත් කිරීම සිදු කරන අවස්ථාවේදී, පද්ධතිය සටහනක් (remark) ඇතුළත් කිරීම අනිවාර්ය නොකරයි.

(ආ) ස්ථාවර තැන්පතු ආකෘතිය (Fixed Deposit Module)

(i) ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා විශේෂ අනුපාත (special rates) ලබාදීමේ දායක ක්‍රියාවලිය භාණ්ඩාගාර දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පාලනය කරයි. තැන්පතු මුදල මත පදනම්ව අමතර අනුපාත තීරණය කිරීමේදී, එම දෙපාර්තමේන්තුව ALCO කමිටු සාමාජිකයෙකු සමඟ සාකච්ඡා කරයි. එක් වරක් අනුපාතය තීරණය කළ විට, එය පාරිභෝගිකයාට පවරා, ස්ථාවර තැන්පතු සැකසීම සඳහා අදාළ උපදෙස් යවයි.

එකඟ විය. ක්‍රියාවලිය වේගවත් කිරීම සඳහා, ශාඛා කළමනාකරුවන් වෙත භාණ්ඩාගාර දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ලබාදෙන විශේෂ පොලී අනුපාත (special rates) අනුමත කිරීමේ අධිකාරිය පවරා ඇත. විශේෂ පොලී අනුපාත ලබාදීම පිළිබඳ වාර්තා භාණ්ඩාගාර දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබයි.

පද්ධතිය තුළින් අනුමැතිය ලබා දීමේ ක්‍රියාදාමයක් (approval workflow) ඇතුළත් වන පරිදි වෙනස් කිරීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

භාණ්ඩාගාරය සහ ශාඛා අතර සන්නිවේදනය දුරකථනය හරහා සිදු වේ. මාස අවසානයේදී, විශේෂ අනුපාත ලබාදුන් තැන්පතු පිළිබඳ වාර්තාවක් සකස්

නවද, DGM සහ GM විසින් පූර්ව අනුමැතිය ලබා දෙන පොළී අනුපාත මත භාණ්ඩාගාරය විසින් ඉදිරිපත් කරන වාර්තාව මත පදනම්ව, පසුව පවත්නා ALCO රැස්වීමේදී ALCO

මෙම ක්‍රියාවලිය යටතේ, පාරිභෝගිකයින්ට විශේෂ පොලී අනුපාත ලබාදීමට පෙර, භාණ්ඩාගාර දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතියක් හෝ ALCO කමිටුවේ සාමාජිකයෙකුගේ

කර ALCO කමිටුවට ඉදිරිපත් කරයි. මෙම වාර්තාව, සෑම ශාඛාවකම පද්ධතියෙන් නිපදවන වාර්තා මත පදනම්ව එකලස් කර සකස් කරයි.

කෙසේ වෙතත්, දැනට පවතින පද්ධතියේදී විශේෂ අනුපාත සඳහා අමතර අනුමැතියක් ලබාගැනීමේ ක්‍රියාවලියක් නොපවතී, සාමාන්‍ය දත්ත ඇතුළත් කිරීම සහ අනුමත කිරීම පමණක් ක්‍රියාත්මක වේ.

විශේෂයෙන්, අමතර අනුපාත සඳහා සීමාවක් නොපවතින බැවින්, 100% ක වැඩි වශයෙන් අනුපාත වැඩි කිරීමක් සිදු විය හැකි අතර, එමගින් සමස්ත පොලී අනුපාතය 107% දක්වා ඉහළ යා හැක.

(ii) පද්ධතිය තුළ, ස්ථාවර තැන්පතු (Fixed Deposit) පාරිභෝගිකයන්ගේ දක්වා ඇති ප්‍රතිලාභියා (Beneficial Owner) වෙතස් කිරීමට ඉඩ ලබා දෙන බවට නිරීක්ෂණය විය.

එමෙන්ම, ආයතනික පාරිභෝගිකයෙකුගේ ස්ථාවර තැන්පතුවකට (Corporate FD), පුද්ගලික පාරිභෝගිකයෙකුගේ CIF තොරතුරු යාවත්කාලීන කිරීමද කළ හැක. එහෙත්, මෙම ක්‍රියාව සඳහා අනුමැතියක් අවශ්‍ය වන අතර දැනට සිටින අනුමතකරු වන්නේ කනිෂ්ඨ විධායක නිලධාරී (JEO) ය.

අනුමැතිය ලබා දීමෙන් පසු, පෙර පාරිභෝගිකයා සහ නව පාරිභෝගිකයාගේ තොරතුරු audit tab එකේ පෙන්වයි. එහෙත්, එම තොරතුරු activity log එකේ පෙන්වන්නේ නැත.

(iii) පද්ධතිය තුළ, ස්ථාවර තැන්පතු නොමැති පාරිභෝගිකයෙකු සඳහා ස්ථාවර තැන්පතු ණයපතක් (Loan) නිර්මාණය කිරීමට ඉඩ ලබාදෙන බව නිරීක්ෂණය විය.

අනුමැතිය ලබාදෙනු ඇත. අතිරේකව, ලබාදුන් විශේෂ අනුපාත සඳහා පද්ධතියෙන් ස්වයංක්‍රීයව නිපදවන වාර්තාවක් (system-generated report) ලබා ගැනීම සඳහා කටයුතු කිරීම සිදු කෙරෙනු ඇත.

එකඟ විය. ශාඛා කළමනාකරුගේ හෝ ශාඛාවේ නියෝජ්‍ය කළමනාකරුගේ අනුමැතියකින් තොරව ප්‍රතිලාභියා (Beneficial Owner) වෙතස් කිරීම වැළැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබෙනු ඇත.

කෙසේ වෙතත්, ස්ථාවර තැන්පතුව (FD) වසා දැමීමේදී මෙම තත්ත්වය හඳුනාගත හැකි වනු ඇත. මන්ද එයට අදාළ NIC සහ අනෙකුත් අවශ්‍ය ලේඛන යුක්තව FD mandate ලිපිගොනු සමඟ ද්විත්ව පාලන අල්මාරියෙහි (dual control cupboard) තැන්පත් කර ඇත.

එබැවින්, අදාළ නිලධාරියාට FD එක වසා දැමීම හෝ මුදල් ආපසු ලබාගැනීම සිදු කළ නොහැක.

එකඟ විය. ස්ථාවර තැන්පතු / ඉතුරුම් තැන්පතු ගිණුම් අංකය අනිවාර්ය ක්ෂේත්‍රයක් (mandatory field) ලෙස සීමා කිරීමට

අනුමැතියක් ලබාගැනීම අනිවාර්ය විය යුතුය.

පද්ධතිය තුළ ස්ථාවර තැන්පතු (Fixed Deposits) සඳහා ප්‍රතිලාභියා (Beneficial Owner) වෙතස් කිරීම අවහිර කරන පරිදි ක්‍රමවේදයක් සකස් කරන ලෙස යෝජනා කරනු ලැබේ.

ස්ථාවර තැන්පතු / ඉතුරුම් තැන්පතු ගිණුම් අංක ක්ෂේත්‍රය (FD / Savings number field) පමණක් ස්ථාවර තැන්පතු

ඒ අනුව, පද්ධතිය විසින් ස්ථාවර තැන්පතු ගිණුමක් වෙනුවට පාරිභෝගිකයාගේ ඉතුරුම් තැන්පතු ගිණුම (Savings Account) ඇතුළත් කිරීමටත් අවසර ලබා දී ඇත.

කටයුතු කරනු ඇත.

(Fixed Deposit) ගිවිසුම් සඳහා භාවිතා කළ හැකි පරිදි සීමා කිරීමට යෝජනා කරනු ලැබේ.

කෙසේ වෙතත්, ස්ථාවර තැන්පතු ණයපත් ලබාදීම සිදු කරනුයේ මූලික ස්ථාවර තැන්පත් සහතිකය (original FD certificate) ලබාගත් පසුය. එය ස්ථාවර තැන්පතු ණයපතක් ලබාදීමේදී අත්තිකාරම් (under lien) තත්ත්වයට පත් කරනු ලබයි.

ස්ථාවර තැන්පතු ණයපත අවසන් වීමෙන් පසු, එම අත්තිකාරම් තත්ත්වය ඉවත් කරනු ලැබේ.

(iv) පද්ධතිය තුළ ණයපතක් ලබාදීමෙන් පසු, සුරැකුම් තොරතුරු(Collateral Details) සහ සුරැකුම් හිමිකම (Collateral Rights) සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු අනිවාර්ය ලෙස ඇතුළත් කිරීමක් අවශ්‍ය නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

එකඟ වේ.

පාරිභෝගිකයන්ට කාර්යක්ෂම සහ ඵලදායී සේවාවක් ලබාදීමේ අරමුණින්, FD ණයපත් (Loan) සකස් කිරීම සහ මුදල් නිකුත් කිරීම සුරැකුම් තොරතුරු (Collateral) නිර්මාණය කිරීමට පෙර සිදු කරයි.

සුරැකුම් තොරතුරු (Collateral Details) සහ සුරැකුම් හිමිකම (Collateral Rights) ඇතුළත් කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඉවත් කරමින්, ණයපතක් ලබාදීමේ අවස්ථාවේදී ස්ථාවර තැන්පතු මුදල මත පදනම්ව ණය මුදල පරීක්ෂා කරන සහ අවශ්‍ය මුදල අගුලු දමන දැඩි පරීක්ෂණ පාලන ක්‍රම (strict validation controls) ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජනා කරනු ලැබේ.

ඒ හේතුවෙන්, ස්ථාවර තැන්පතු (FD) ප්‍රතිශතය සනාථ කිරීමක් නොමැතිව හෝ අවශ්‍ය මුදල අත්තිකාරම් ලෙස අවහිරයක් නොමැතිව, ණයපත් නිකුත් කළ හැකි වේ.

සුරැකුම් තොරතුරු නිර්මාණය කරනු ලබන්නේ ආදායම නිකුත් වූ පසු, එම දිනයේම දෛනික ක්‍රියාදාමය (End of the Day) සකස් කිරීමට පෙරය.

ඒ අනුව, ස්ථාවර තැන්පතුවහි ඉතිරි ශේෂය ඉක්මවා ගන්නා මුදල් ප්‍රමාණයකට ණයපත් අනුමත විය හැකි අතර, ණය මුදල ස්ථාවර තැන්පතුවකට සම්බන්ධව වලංගු කිරීමක් (validation) නොපවතින බැවින් එය පද්ධතිමය පරීක්ෂාවකට ලක් නොවේ.

කෙසේ වෙතත්, මෙම කරුණු සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කිරීමටත්, නිර්දේශය අනුව අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමටත් කටයුතු කරනු ලැබේ.

අමතරව, ණයපත් අනුමැතිය ලැබුණු විට, උපදේශ තොරතුරු ඇතුළත් කිරීමට පෙරම මුදල් නිකුත් කිරීම සිදු වන අවස්ථා ඇති බව ද නිරීක්ෂණය විය.

මෙම පද්ධති දෝෂය හේතුවෙන්, ස්ථාවර තැන්පතුව අදාළ ණය පවතින අවස්ථාවකදී පවා ආපසු ගැනීම (withdrawal) සිදු විය හැකිය.

ආයතනයේ ප්‍රතිපත්තිය අනුව, කල්පිරෙන කාලය වසරකට අඩු ස්ථාවර තැන්පතුවක්

එකක් හෝ මාසිකව පොලී ගෙවන ස්ථාවර තැන්පතුවක් සඳහා, ණය ලබාදිය හැක්කේ ස්ථාවර තැන්පතු අගයේ 80%ක් දක්වා පමණක් වේ. කල්පිරෙන කාලය වසරකට වැඩි ස්ථාවර තැන්පතුවක් සඳහා, ණය ලබාදිය හැක්කේ ස්ථාවර තැන්පතු අගයෙන් 90%ක් වන අතර, එම අවශ්‍ය ස්ථාවර තැන්පතු මුදල Collateral Rights screen එක හරහා අගුලු දැමිය යුතුය.

(v) පද්ධතිය තුළ, Collateral Detail screen හි Executional Amount ක්ෂේත්‍රයේදී ණය මුදලට වඩා අඩු මුදලක් ඇතුළත් කිරීමට ඉඩ ලබාදෙන බව නිරීක්ෂණය කෙරුණි.

එකඟ වේ. ස්ථාවර තැන්පතු ණයපතක් සෑදීමේදී, ස්ථාවර තැන්පතු මුදල, පොලී අනුපාතය (rate) සහ කාලසීමාව (term) ස්වයංක්‍රීයව පද්ධතිය තුළ පෙන්වෙන පරිදි (automatically populate) පද්ධතිය වෙනස් කිරීමට කටයුතු කරනු ඇත.

පද්ධතියේ ණය මුදල (Loan Amount) මත පාලනය පවත්වා ගැනීම සඳහා, එම ක්ෂේත්‍රය ස්වයංක්‍රීයව පුරවන (automatically populate) සහ වෙනස් කළ නොහැකි (uneditable) ක්ෂේත්‍රයක් ලෙස සැකසීම සඳහා පද්ධතිය වෙනස් කිරීමට යෝජනා කරනු ලැබේ.

(ඇ) ඉතිරිකිරීමේ ගිණුම් ආකෘතිය

(i) ඉතිරිකිරීමේ ගිණුමක් විවෘත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය අතරතුර, පද්ධතිය අවශ්‍ය අවම ශේෂය (minimum balance) තැන්පත් කර ඇතිදැයි තහවුරු කිරීමක් නොකරයි.

උදාහරණයක් ලෙස, අවම ශේෂය රු. 1,000ක් ලෙස නිර්දේශ කර ඇති ඉතිරිකිරීමේ ගිණුමක් සඳහා පවා, පද්ධතිය රු. 100ක් පමණ තැන්පත් කර ගිණුම විවෘත කිරීමට ඉඩ ලබාදෙයි, එසේ කිරීමේදී දෝෂ පණිවිඩයක් හෝ අනතුරු ඇඟවීමක් පෙන්වා නොදෙයි.

අවස්ථා අනුව විශේෂයෙන් බාල වයස්කාර ඉතිරිකිරීමේ ගිණුම් (Minor Savings) සඳහා ප්‍රචර්ධන වැඩසටහන් කිහිපයක් කර ඇති බැවින්, අවශ්‍ය අවම ශේෂය (minimum balance) ට වඩා අඩු මුදලකින්ද ගිණුම් විවෘත කිරීමට හැකි වේ. එහෙත්, එවන් අවස්ථාවන්හිදී කළමනාකරුගේ හෝ අධිකාරියලත් නිලධාරියෙකුගේ (authorization manager/authorized officer) අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ.

කෙසේ වෙතත්, අවම ශේෂය පවත්වාගෙන නොයන තත්ත්වයකදී, බැංකු සේවා ගාස්තු (bank charges) අදාළ ගිණුමෙන් අයකරනු ලැබේ.

ගිණුම විවෘත කිරීමේ අවස්ථාවේදී අවම තැන්පතු අවශ්‍යතා (minimum deposit requirements) අනිවාර්ය ලෙස ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

අමතරව, අවශ්‍ය නම් නිරීක්ෂණයට ලක්වන කාලසීමාවක් (monitored grace period) ලබාදී, එහිදී අවශ්‍ය අනතුරු ඇඟවීම් (alerts) සහ අනවර්ත අනුගමන ක්‍රියාමාර්ග (follow-ups) ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

(ඈ) භාණ්ඩාගාර ආකෘතිය (Treasury Modules)

(i) පද්ධතියේදී තැන්පතු අගය (deposit value) සහ පොලී අනුපාතය (rate) ඇතුළත් කිරීමට ක්ෂේත්‍ර තිබෙන නමුත්, එම ගණනය තවමත් මැනුවල් ලෙස (manual calculation) සිදු කරනු ලැබෙයි. භාණ්ඩාගාර කාර්යයන් (Treasury Functions) සඳහා පද්ධතියක් සංවර්ධනය කිරීම මූලික බැංකු පද්ධති RFP එක (Request for Proposal) යටතේ ඇතුළත් කර නොතිබුණි. තැන්පතු අගය (Deposit Value) සහ කල් පිරෙන වටිනාකම (Maturity Value) ඇතුළත් කිරීම මත පදනම්ව භාණ්ඩාගාර බිල්පත් පොලී අනුපාත (Treasury Bill Rates) ස්වයංක්‍රීයව ගණනය වන පරිදි පද්ධතිය වෙනස් කිරීම (Modify the System) යෝජනා කරනු ලැබේ.

එම නිසා, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් (Treasury Bills) සඳහා අනුපාත ගණනය කිරීම Excel සූත්‍රයක් (formula) භාවිතයෙන් කල් පිරෙන වටිනාකම (maturity value) සහ තැන්පතු අගය (deposit value) මත පදනම්ව මැනුවල් ලෙස සිදු කරනු ලබන බව නිරීක්ෂණය කෙරුණි.

එහෙත්, භාණ්ඩාගාර ගනුදෙනු (Treasury Transactions) පරිමාව මත පදනම්ව, ඒවා සටහන් කිරීමට අදාලව, ක්‍රියාත්මක ආයතනය (implementing agency) විසින් දැනට භාවිත වන පද්ධතිය අය කිරීමකින් තොරව (free of charge) සංවර්ධනය කර ඇත.

මෙය ණය ආකෘතිය (Loan Module) යටතේ සංවර්ධනය කර ඇති බැවින්, අවශ්‍යතාවය අනුව ගණනය කරගත් පොලී අනුපාත (calculated rates) පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය වේ.

(ii) පද්ධතියට භාණ්ඩාගාර බිල්පත් (Treasury Bills) ඇතුළත් කිරීමේදී, පොලී අනුපාතය (Rate) අනිවාර්ය ක්ෂේත්‍රයක් (mandatory field) නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

එම නිසා, පොලී අනුපාතයක් ලබා නොදී ඇතුළත් කරන ලද විස්තරයක් තිබුණත්, එම භාණ්ඩාගාර බිල්පත නියමිත කාලසටහන් අනුව (as scheduled) ක්‍රියාත්මක වන අතර පොලී එකතු නොවීම (without accruing interest) සිදුවේ.

පද්ධතියට ඇතුළත් කරන දත්ත ද්විත්ව පාලන පද්ධතියක් (Dual Control System) යටතේ සත්‍යාපනය (verification) කෙරේ.

අමතරව, ප්‍රධාන බැංකු පද්ධති කණ්ඩායම (Core Banking Team) විසින් තහවුරු කර ඇත්තේ, අවශ්‍යතාවය අනුව පොලී අනුපාත ක්ෂේත්‍රය (Rate Field) අනිවාර්ය ක්ෂේත්‍රයක් (Mandatory Field) ලෙස සකස් කළ හැකි බවයි.

පොලී අනුපාත ක්ෂේත්‍රය (Rate Field) අනිවාර්ය ක්ෂේත්‍රයක් (Mandatory Field) ලෙස සකස් කිරීම සඳහා පද්ධතිය සංශෝධනය කිරීම (modify the system) යෝජනා කරනු ලැබේ.

(ඉ) ණය ලබාදීමේ ආකෘතිය (Lending Modules)

(i) අප නිරීක්ෂණය කරණ ලද්දේ, පාරිභෝගිකයන්ගෙන් අයකර ගතයුතු අමතර ගාස්තු පද්ධතියේදී ස්වයංක්‍රීයව පුරණය වන නමුත්, සමහර අවස්ථාවලදී ගාස්තු තොරතුරු වැරදි විය හැකි බැවින් බැංකු සහකාර විසින් නිවැරදි ගාස්තුව හස්තීයව (manual) ඇතුළත් කිරීමට සිදුවේ.

SMIB විසින් මෙම ගාස්තු සඳහා සම්මත

(i), (ii), (iii) සම්බන්ධයෙන් පිළිතුර මෙම කරුණු දිගු මට්ටමින් සාකච්ඡා කිරීම අවශ්‍ය වන අතර, ඒ සඳහා අදාල ව්‍යාපාර ඒකක සමඟ විස්තරාත්මක සාකච්ඡාවන් පළමුව සිදු කළ යුතුය.

මෙම අයදුම්/ව්‍යාපාර ක්‍රියාපටිපාටියන් දැනට ක්‍රියාත්මක වන මෙහෙයුම්

SMIB විසින් නියමිත අමතර ගාස්තු සඳහා සම්මත මුදල් නිසි ලෙස පද්ධතියේදී සකස් කර ඇති බව (properly configured) සහතික කළ යුතුය.

මෙය ක්‍රියාත්මක වීමෙන්,

මුදලක් තිරණය (Standard Amounts) කර තිබුණද, ඒවා පද්ධතියේ සැකසී නොමැත.

පාරිභෝගිකයා ගාස්තු ගෙවූ පසු, එම ගෙවීම පද්ධතියේ දැක්වෙන්නේ නැති අතර, එය භෞතික ගොනුවක (Physical File) ගෙවීම් පත්‍රයක් (Payment Slip) ලෙස හස්තියව තබා ගනු ලබයි. සාමාන්‍යයෙන්, පාරිභෝගිකයන් එකතුවූ මුදලක් (Total Amount) ගෙවයි, නමුත් පද්ධතියේදී යාවත්කාලීන ගාස්තු වලින් කවුරුන්ගෙන් නැවත අය කරගෙන ඇතිද, කවුරුන්ගෙන් නොකර ඇතිද යන්න පාලනය වන්නේ නැත.

(ii) සමීක්ෂණයේදී නිරීක්ෂණය කළේ, මුල් නිකුත් කිරීමේ නිලධාරියාගේ (Pre-Disbursement Officer) අනුමැතියෙන් පසු, ණය නිකුත් කිරීම සඳහා වවුචරයක් (Voucher) සකස් කරන බවයි. ණය ලබා දීමේ සැලසුම් (Loan Arrangement) ක්‍රියාවලියේදී, නිකුත් කිරීමට යෝජිත මුදල (Disbursement Amount) පද්ධතියට හස්තියව (manually) ඇතුළත් කළ හැක.

එමෙන්ම, පද්ධතිය අනුමත ණය මුදලට වඩා වැඩි මුදලක් ඇතුළත් කිරීමටද ඉඩ ලබා දී තිබේ.

සම්ප්‍රදායන් (Current Operational Practices) සහ පද්ධති ක්‍රියාකාරීත්වයන් (System Functionalities) හේතුවෙන් ඇති බැවින්, නිසි විමසුම් සහ එකඟතාවයන් පසු ප්‍රතිචාර ලබා දීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.

ගාස්තු ගණනය කිරීම ස්වයංක්‍රීය (automate charge calculations) කර ගැනීමට හැකි වන අතර, හස්තිය ගණනයකදී (manual calculation) සිදුවිය හැකි දෝෂ අවම කිරීම සඳහා ද උපකාරී වනු ඇත.

ණය සැලසුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය , ණය අනුමැතියේ තිරය සමඟ ඒකාබද්ධ කිරීම (Integrate) කළ යුතුය, එමඟින් අනුමත ණය මුදල (Approved Loan Amount) ස්වයංක්‍රීයව ලබාගෙන (automatically retrieve) පද්ධතියේදී පෙන්විය හැකි වන ලෙස සැකසිය යුතුය.

මෙය ක්‍රියාත්මක වීමෙන් හස්තිය දත්ත ඇතුළත් කිරීමේ දෝෂ අවම කිරීම (minimize the risk of manual entry errors) සඳහා උපකාරී වනු ඇත.

EPF ණය (EPF Loans) සඳහා නම්, අනුමත නිකුත් කිරීමේ ප්‍රතිශතය මත පදනම්ව නිකුත් කිරීමට අදාළ මුදල ස්වයංක්‍රීයව ගණනය කිරීම කළ හැක.

(iii) සමීක්ෂණයේදී නිරීක්ෂණය වූයේ, SMIB විසින් ණය වාරික ගෙවීම පැහැර හැරීමේදී (default) පාරිභෝගිකයන්ට සිහි කැඳවීමේ ලිපි (Reminder Letters) යවන බවයි.

පාරිභෝගිකයෙකු මාසයක් ගෙවා නොමැතිනම් “සුදු දැන්වීම් ලිපිය (White Notice)” යවනු ලබයි. මාස 2ක් හෝ 3ක් ගෙවා නොමැතිනම් “කොළ දැන්වීම් ලිපිය (Green Notice)” යවනු ලබයි. මාස 3කට වැඩි කාලයක් ගෙවා නොමැතිනම් “රතු දැන්වීම් ලිපිය (Red Notice)” යවනු ලබයි.

මෙම සිහි කැඳවීමේ ලිපි පූර්ව මුද්‍රිත ආකෘතියකින් සකස් කර ඇත.

ණය අයකර ගැනීමේ අංශයේ පරිශීලකයින්, ගෙවීම් අසමත් වූ පාරිභෝගිකයන්ගේ විස්තර (Details of Defaulted Customers) USB drive එකකින් (USB Drive) ලබාගෙන, එය තොරතුරු තාක්ෂණ අංශයට (IT Department) ගෙන යයි. එහිදී, ඔවුන්ට පාරිභෝගික විස්තර පූර්ව මුද්‍රිත ලිපිවල (Pre-Printed Letters) මත මුද්‍රණය කිරීම සිදුකරනු ලබයි.

පාරිභෝගිකයාගේ ගෙවීම් තත්ත්වය (Payment Status) අනුව සිහි කැඳවීමේ ලිපි (Reminder Letters) ස්වයංක්‍රීයව උත්පාදනය කරන (automatically generate) විශේෂාංගයක් (feature) පද්ධතිය තුළ සංවර්ධනය කිරීම යෝජනා කරනු ලැබේ.

මෙම විශේෂාංගය තුළ, “සුදු දැන්වීම් ලිපිය (White Notice)”, “කොළ දැන්වීම් ලිපිය (Green Notice)”, සහ “රතු දැන්වීම් ලිපිය (Red Notice)” සඳහා පූර්ව නිර්වචිත අවිච්චිත (Predefined Templates) ඇතුළත් විය යුතු අතර, ඒවා පද්ධතියෙන් සෘජුවම මුද්‍රණය කළ හැකි (Printable Directly from the System) වන පරිදි සැකසිය යුතුය.

1.7.3 දත්ත සංක්‍රමණ සමීක්ෂණය (Data Migration Review)

විගණන නිරීක්ෂණ කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම නිර්දේශය

(අ) සැලසුම් උපක්‍රම සහ ලේඛනගත කිරීමේ ගැටලු

(i) BTE වාර්තාවේදී, විශේෂයෙන් Go-Live සූදානම (Readiness) සම්බන්ධයෙන් දත්ත සංක්‍රමණ (Data Migration) කාර්ය සැලසුම (Work Plan) හි දැඩි අඩුපාඩු පෙනී යාම සටහන් කර ඇත. සංක්‍රමණ ක්‍රියාවලිය, පරිවර්තන ස්ක්‍රිප්ට් (Conversion Scripts) සහ දත්ත ක්‍ෂුද්‍ර සම්බන්ධකරණය (Mapping Artifacts) සීමිත කාල සීමාව සහ ව්‍යාපෘතියේ නීරණාත්මක ක්‍රියාකාරකම් (Critical Project Activities) මත වැඩි අවධානය යොමු කිරීම හේතුවෙන් විස්තරාත්මක ලේඛනගත කිරීම (සම්පූර්ණයෙන් සිදු නොවීය. කෙසේ වෙතත්, සියලුම ප්‍රධාන දත්ත සංක්‍රමණ (Data Migration) කාලයේදී සවිස්තරාත්මක උපායමාර්ග (Comprehensive Strategies), විස්තරාත්මක ලේඛනගත කිරීම (Thorough Documentation), සහ

පිළිබඳ ලේඛනගත කිරීම සම්පූර්ණ නොවීය. එම සැලසුම විස්තරාත්මක ක්‍රියාකාරකම් විභජනය (Detailed Activity Breakdown), කාර්ය මූලිකත්වය (Task Dependencies), හෝ දත්ත අනුමැතිය (Data Sign-Off Responsibilities) පැහැදිලිව ලබා දී නොමැත. මෙම කරුණු ව්‍යාපෘති සුදානම හා කාලසටහන පාලනයට (Timeline Control) අදාළ අවදානම් වැඩි කරයි, ප්‍රමාද සිදු විය හැකි අවස්ථා සහ පැහැදිලි වගකීම් නොමැතිභාවයක් ඇති විය හැකි බව පෙන්වයි. සීමිත ලේඛනගත කිරීමේ තත්වය, සංක්‍රමණ උපක්‍රම සහ පාලන ක්‍රමවේද (Migration Strategy and Governance) කාර්යක්ෂම බව සාක්ෂිගත කිරීමේ හැකියාව අඩු කරයි, එමඟින් මෙහෙයුම් අවදානම (Operational Risk) වැඩි වේ.

ක්ෂේත්‍ර (Critical Areas) ප්‍රමාණවත් ලෙස ලේඛනගත කර ඇති අතර, සියලුම අවදානම් සහිත ක්ෂේත්‍ර Steering Committee රැස්වීම්වලදී (Steering Committee Meetings) නිරීක්ෂණය කර, අවශ්‍ය ආරක්ෂණ පියවර යොදා තිබේ. මෙම ක්‍රියාමාර්ග මඟින් ව්‍යාපෘතිය සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව තහවුරු කරයි.

අනපේක්ෂිත තත්වයන් සඳහා සැලසුම් වලට (Contingency Plans) ප්‍රමුඛතාවය ලබා දිය යුතුය.

මෙම ක්‍රියාමාර්ග මඟින්:

- අවදානම් අඩු වේ.
- පාරද්‍රෂ්‍යභාවය වැඩි වේ
- වගකීම් සහතික වේ
- මෙහෙයුම් වැඩිදියුණු කිරීම සහ අනුකූලතාවය වැඩි වේ.
- එය , දත්ත සංක්‍රමණය සාර්ථකව සිදු වීමට උපකාරී වේ.

BTE නිරීක්ෂණ පිළිබඳ SMIB කළමනාකරණ ප්‍රතිචාරය: “Steering Committee විසින් පිළිගත්තේ, නිල ලේඛනගත කිරීම සහ සැලසුම් ක්‍රියාදාම සීමිත වූවත්, ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම් විසින් භාවිතා කළ අනුකූල ක්‍රියාමාර්ග (Adaptive Approaches)—උදා: අඛණ්ඩ සංශෝධන (Iterative Corrections), නැවත නැවත සංක්‍රමණ ක්‍රියාවලි සිදු කිරීම (Repeated Mock Runs), සහ නිරීක්ෂණ (Oversight)—සාර්ථක සංක්‍රමණයක් සඳහා ප්‍රමාණවත් බවට පත් වූ බවයි. මෙම නිරීක්ෂණවල සඳහන් කළ අවදානම් සංක්‍රමණ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස අවබෝධ කර ගෙන සලකා බැලූ බව ඔවුන් තහවුරු කරති.”

(ආ) ශේෂ පිරික්සුමේ දෝෂ (Trial Balance Discrepancies)

(i) ශේෂ පිරික්සුම සහ පද්ධතියේ නිෂ්පාදන කළඹවල් (Product Portfolio) අතර කළ මූලික සැසඳීමේදී රු.843,327,451.10 වෙනසක් පෙන්වීය.

AS400 පද්ධතියේ හඳුනා නොගත් ගිවිසුම් විෂමතා (Unidentified Contract Discrepancies) හේතුවෙන් පොදු ලෙජරය (General Ledger) සහ උපලේඛනයන් (Schedules) අතර

විෂමතාවයේ හේතුව හඳුනා ගැනීම සඳහා අභ්‍යන්තර සමාලෝචනයක් (Internal Review) පැවැත් විය යුතුයි, හොඳින් ලේඛනගත කිරීම

පසුව සැසඳීම් කර නොසැසඳුණු වෙනස රු. 1,554,099 දක්වා අඩු කරනු ලැබීය.

මෙම විෂමතාව විශේෂ ගනුදෙනු (Specific Transactions) හෝ ශේෂ (Balances) සම්බන්ධ කර සොයා බැලීමට නොහැකි වන අතර, වසර අවසානයේ ගිණුම්කරණ ගැලපීම් (Accounting Adjustment) ලෙස සලකනු ලබයි.

මූල්‍ය දත්තවල අසමතුලිතතාවය, සංක්‍රමණය කළ දත්තවල නිරවද්‍යතාවය සහ විශ්වසනීයතාවය තීරණාත්මකව බලපායි. එය මෙහෙයුම් සම්පූර්ණත්වය සහ අනුකූලතාවය (Operational Integrity and Compliance) සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ.

දිගු කාලයක් නොසැසඳුණු වෙනසක් (Unreconciled Difference) පවතින බව නිරීක්ෂණය කරන ලදී.

එසේ වුවත්, Steering Committee විසින් පද්ධති සංක්‍රමණය (System Migration) අනුමත කළ අතර, රු. මිලියන 2 දක්වා වෙනස්කම් සඳහා (Variance Tolerance) ඉඩ දී තිබේ.

සිදු කර, ඉදිරියේදී භාවිතයට සහ අනුකූලතාවය (Future Reference and Compliance) සඳහා ඒවා තබා ගත යුතුය.

මෙම ක්‍රියාවලිය පැහැදිලි බව (Clarity) ඒ හා සමාන ගැටළු විසඳීම සඳහා (Resource for Similar Issues) උපකාරී වේ.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. 157,798,019 ක ලාභයක් වූ අතර ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ අලාභය රු.1,164,780,667ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.1,322,578,686ක ප්‍රගතියක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම ප්‍රගතියට සැලකිය යුතු ලෙස ශුද්ධ පොලී ආදායම ඉහල යාම සහ ගාස්තු සහ කොමිස් ආදායම වැඩිවීම හේතු වී තිබුණි.

2.2 ප්‍රධාන ආදායම් හා වියදම් අයිතමවල ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය

සමාලෝචිත වර්ෂයේ ප්‍රධාන ආදායම් හා වියදම් , ඉකුත් වර්ෂය සමඟ සසඳා විශ්ලේෂණය කර වැඩිවීම් හෝ අඩුවීම්වල ප්‍රතිශතයන් පහත දැක්වේ.

විස්තරය	විචලනය වැඩිවීම/ (අඩුවීම) (රු.'000)	විචලනය (%)	විචලනය සඳහා හේතු
පොලී ආදායම	(1,733,481,992)	19	පවතින සහ අලුතින් ලබා දෙන ණය සහ ආයෝජනවල පොලී අනුපාත අඩු වීම.
පොලී වියදම	(3,340,372,415)	38	ඉතුරුම් සහ ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා පොලී අනුපාත අඩු වීම.

ශුද්ධ සාධාරණ අගයේ ලාභ/(අලාභ)	220,463,317	140	ඒකකභාර ආයෝජනවල අගය ඉහළයාම
භානිකරණ ගාස්තු	(20,502,296)	4	ණය භානිකරණ ගණනය කිරීමේදී ඇතුළත් නොකරන EPF ණය වල දැඩි වර්ධනය සහ ලබා දී ඇති පෞද්ගලික ණය වල අඩු වීම.
ආදායම් බදු වියදම/ (ලාභය)	287,405,970	178	පෙර වසරේ පාඩුවට සාපේක්ෂව ප්‍රවර්තන වසර තුළ ලාභයක් ලැබීම.
මූල්‍ය සේවා වල එකතු කළ අගය මත බදු	239,861,414	4679	පෙර වසරේ පාඩුවට සාපේක්ෂව ප්‍රවර්තන වසර තුළ බද්දට යටත් වන ලාභය වැඩි වීම.

2.3 අනුපාත විශ්ලේෂණය

ප්‍රවර්තන වසරේ සහ පෙර වසර තුනක බැංකුවේ වැදගත් අනුපාතයන් බැංකු අංශයේ අනුපාත(Sector Ratios) සමඟ සංසන්දනය පහතින් දක්වා ඇත.

විස්තරය	ආංශික අනුපාත (2024) (%)	බැංකු අනුපාත (%)			
		2024	2023	2022	2021
ලාභදායීතා අනුපාතය					
සාමාන්‍ය හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ (ROE)	7.72	0.59	-16.82	3.17	4.11
සාමාන්‍ය වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ (ROA)	0.45	0.28	-2.01	-0.16	0.76
ශුද්ධ පොළී ආන්තිකය (ප්‍රතිශතය)	2.94	3.83	1.02	3.52	4.34
ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතාව					
බාසල් III – ස්ථර I (අවම 7%)		19.28	18.81	18.81	21.91
බාසල් III – ස්ථර I සහ II (අවම 8.5%)		19.28	18.89	19.76	23.87
වත්කම්වල ගුණත්වය					
අක්‍රීය ණය සහ අත්තිකාරම් අනුපාතය (සේ.අ.අ. ඇතුළත්ව)		29.13	25.99	22.02	19.84
අක්‍රීය ණය සහ අත්තිකාරම් අනුපාතය (සේ.අ.අ. ණය හැර)	10.6	17.07	12.32	10.31	9.2
ද්‍රවශීලතා අනුපාත					
ද්‍රවශීලතා ආවරණ අනුපාතය (ප්‍රතිශතය) (100%)		104.79	175	148.1	115

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය
3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>අ) බැංකුව ආරම්භකර වසර පනහකට වඩා වැඩි කාලයක් ගතවී ඇති නමුත්, පාරිභෝගිකයන් සඳහා අවම වශයෙන් ATM සේවාවන් හඳුන්වා දීමට කළමනාකරණය තවමත් සමත් වී නොමැති අතර, මෙය අනෙක් බැංකු වලට සාපේක්ෂව බැලීමේදී සේවාවන් ලබා දීමේ දැඩි පරතරයක් පෙන්නුම් කරනු ලබයි.</p>	<p>ATM ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ගිවිසුම් දැනටමත් සාදා ඇත, එය කොමර්ෂලේ බැංකුව යටතේ ද්විතීක පාර්ශවයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන අතර, මහ බැංකුවේ අනුමැතිය බලාපොරොත්තු වේ.</p>	<p>බැංකුව විසින් පාරිභෝගික සේවාවන් , පහසුතාවයන් වැඩි කිරීම සහ නවීන බැංකු ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වීම සඳහා ATM ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රමුඛතාවය දිය යුතුය.</p>
<p>ආ) 2016 වසරේ පානදුර ශාඛාව ස්ථාපිත කිරීමෙන් පසුව, 2024 දක්වා බැංකුව විසින් නව ශාඛා කිසිවක් ස්ථාපිත කර නොමැත. පසුගිය වසර අට තුළ ශාඛා ජාලය භෞතිකව විහිදීමක් නොමැති අතර, එය බැංකුවේ වර්ධනයේ අස්ථිරතාවයක් පෙන්නුම් කරනු ලබයි.</p>	<p>බැංකුව 2017 සිට ශාඛා පුළුල් කිරීම සඳහා මහ බැංකුවේ අනුමැතිය ඉල්ලා ඇති නමුත්, අවම නියාමන ජ්‍යෙෂ්ඨතාවයේ හිඟය නිසා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අතිරේක ශාඛා පුළුල් කිරීම සඳහා අනුමැතිය නොදෙන ලදී.</p>	<p>බැංකුවේ වෙළඳපොළ පවතින බලපෑම ශක්තිමත් කරමින් ව්‍යාපාර වර්ධනයට , බැංකුවේ ශාඛා පුළුල් කිරීමේ උපක්‍රම සෑදීම සහ ක්‍රියාත්මක වීම කළ යුතුය.</p>
<p>ඇ) ප්‍රසාද දීමනා ගෙවීම අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ කමිටු රැස්වීමේ වාර්තා අංක 23.SP.05.14.01 අනුව, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය ස්ථිර සේවකයින් සඳහා රු. 100,000ක් සහ පුහුණු බැංකු සහකාරයින් සඳහා රු. 25,000ක් එක් වරක් මූලික ගෙවීමක් සිදු කිරීමට අනුමැතිය ලබාදී ඇති අතර, එය 2024 වාර්ෂික බෝනස් සඳහා වූ වෙන්කළ මුදලෙන් මාස හය තුළ ආපසු හිලවූ කර ගත යුතු බවට දක්වා ඇත. . පසුව, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ කමිටු රැස්වීමේ වාර්තා අංක 24.12.160.02 අනුව, 2024 වර්ෂයේදී 2023 දෙසැම්බර් මාසයේදී ලබාදුන් මූලික ගෙවීම් හිලවූ කර ගැනීමකින් තොරව නිම කිරීම සඳහා රු. මිලියන 15ක් අනුමත කර ඇත. ඒ අනුව, බැංකුව 2023 වර්ෂය රු. 1,164,780,667 පාඩුවක් ලබා දැඩි අර්බුධකාරී තත්වයක සිටියද, ප්‍රධාන</p>	<p>බැංකුවට එම කාලයේ මූල්‍ය තත්වය අනුව ණය මුදල් නිරාකරණය කිරීමේ හැකියාව තිබුණි. එහෙත්, ඒ කාලයේ මූල්‍ය තත්වය පදනම් කරගෙන බෝනස් ගෙවීමේ හැකියාව බැංකුවට නොතිබුණි. මෙහෙයුම් සේවකයින්ගේ මානසික තත්වය සහ ප්‍රේරණය රැකීමේ වැදගත්කම හඳුනාගනිමින්, ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරු ශ්‍රේණියට පහළ සේවකයින් සඳහා ණය මුදල් නිරාකරණය කිරීමට බැංකුව තීරණය කළේය. බැංකුවේ වත්මන් මූල්‍ය තත්වය පෙර කාලයට සාපේක්ෂව වඩා හොඳ බව ප්‍රදර්ශනය වී ඇත. එබැවින්, මෙම</p>	<p>බැංකුවේ මූල්‍ය තත්වය සවිස්තරාත්මකව ඇගයීමෙන් පසු සහ නියාමන සහ පරිපාලන අවශ්‍යතාට අනුකූලව පමණක් සේවක ප්‍රතිලාභ ලබා දීම නිර්දේශ කෙරේ. තවද, තීරණ ගැනීමේදී පාරදායකතාවය සහ ඒකීයතාවය සහතික කිරීම සඳහා පැහැදිලි ප්‍රතිපත්ති සහ අනුමත ක්‍රමවේද පිහිටුවිය යුතුය.</p>

කළමනාකරු ශ්‍රේණියට අඩු සේවකයින්ට වක්‍රාකාරයෙන් ප්‍රසාද දීමනා ගෙවීම සිදු කර ඇති බවට නිරීක්ෂණය විය.

තීරණය බැංකුවේ ව්‍යාපාරික ඉලක්කවලට ධනාත්මක බලපෑමක් ලබා දී ඇත.

අ)	2024 වර්ෂය සඳහා වියදම් අයවැය 2024 දෙසැම්බර් 23 දින අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් වෙනස් කර අනුමත කර ඇති අතර, එහි වෙනස් කිරීමේ අරමුණ ලෙස වියදම් විෂමතාවය අවම කර ගැනීම දක්වා තිබුණි. ඒ අනුව වියදම් අයවැහි නියමිත අරමුණු සාධනය වී නොමැති බවට නිරීක්ෂණය විය.	2024 වර්ෂය සඳහා වියදම් අයවැය අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ ඉල්ලීම මත සංශෝධනය කරන ලදී.	බැංකුවේ වියදම් අයවැය පාලන හා අධීක්ෂණ ක්‍රමවේද ශක්තිමත් කර, වියදම් අයවැයේ නියමිත අරමුණු කාර්යක්ෂමව සාධනය වන බවට සහතික විය යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ.
ඉ)	බැංකුව 2024 නොවැම්බර් 01 සිට නව T24 බැංකු පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කර ඇත. එහෙත්, බැංකුව පැරණි මෙහෙයුම් මාර්ගෝපදේශය අනුව ක්‍රියාකරනු ලබන අතර යාවත්කාලීන කළ මෙහෙයුම් මාර්ගෝපදේශය තවමත් අනුමත කර නොමැත.	මෙහෙයුම් මාර්ගෝපදේශය අංශ ප්‍රධානියන් විසින් සවිස්තරාත්මකව සමාලෝචනය කර ඇති අතර, 2025 ඔක්තෝබර් 17 දින පැවැත්වූ EIRMC රැස්වීමට යොමු කර ඇත. එය ආපසු එන BIRMC රැස්වීමට ඉදිරිපත් කිරීමට නියමිත වන අතර, අනතුරුව එය සම්ප්‍රේෂණය කල හැකිය.	බැංකුව නව T24 බැංකු පද්ධතියට අනුකූලව යාවත්කාලීන කළ මෙහෙයුම් මාර්ගෝපදේශය සමාලෝචනය කර අනුමත කිරීම ඉක්මන් කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරීත්වයේ දැක්වීම	අදහස්	නිර්දේශය
<p>අ) ස්ථීර තැන්පතු මත වංචාමය ගනුදෙනු පරීක්ෂා කිරීම</p> <p>2022 මැයි 9 සහ මැයි 13 දින අතර ස්ථීර තැන්පතු ගිණුම් වසා දැමීම සහ නැවත විවෘත කිරීමේදී වංචාවක් හඳුනාගෙන ඇත. විශේෂයෙන්, පහත සඳහන් ස්ථීර තැන්පතු ගිණුම් අංක 001/25/0045363 (රු. 1,145,884.78), 001/25/14242 (රු. 1,835,069.53), සහ 001/25/13560 (රු. 970,486.06), මුළු එකතුව රු. 3,951,440 ක් වන ගිණුම් තුනක් වසා දමා පසුදා , ගිණුම් අංක 1/46/3207 (රු. 1,142,000), 1/18/4540 (රු. 310,000), සහ 1/18/4536 (රු. 2,500,000), මුළු එකතුව රු. 3,952,000 ක් වන නව FD තුනක්</p>	<p>වර්තමානයේදී , බැංකුව මෙම අක්‍රමික ක්‍රියා මගහැරීම සහ නැවත සිදු නොවීමට අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත. මූලිකව , වංචාකාරී ක්‍රියාකාරකම් වල සම්බන්ධ වූ පුද්ගලයින් සේවය අත්හිටුවන ලද අතර සේවකයින් හතර දෙනෙකු සම්බන්ධව විමර්ශන ආරම්භ කරන ලදී. මෙම විමර්ශන 2025 නොවැම්බර් මස වන විට අවසන් කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.</p> <p>එමෙන්ම, තවත් පියවරක් ලෙස, බැංකුව අපරාධ කටයුතු සම්බන්ධ</p>	<p>ලේඛන කළමනාකරණය හා කාර්ය බෙදාහැරීම සම්බන්ධ අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රියාවලි ශක්තිමත් කර, පැහැදිලි වගකීම සහ නිසි කාර්ය වෙන් කිරීම සහතික කර ගැනීම සඳහා බැංකුව පියවර ගත යුතු ලෙස නිර්දේශ කරනු ලබයි.</p>	

විවෘත කරන ලදී. මෙම ගනුදෙනු වල දත්ත ඇතුළත් කිරීම සහ අනුමත කිරීම සඳහා සේවක අංක 443 ට අයත් "FEDGA" යන එකම පරිශීලක හැඳුනුම භාවිතා කර ඇති අතර, මෙය කාර්යයන් බෙදාහැරීමේ අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රමවේදයන් වලට අනුගත නොවීමකි.

මෙම ස්ථාවර තැන්පතු විවෘත කිරීම හා වසා දැමීමට අදාළ සියලුම ලියකියවිලි අස්ථාන ගත වී ඇති අතර මෙමගින් ලේඛන කළමනාකරණ සහ වාර්තා තබා ගැනීමේ ක්‍රියාපටිපාටි පිළිබඳ දැඩි අවධිමත් බවක් ඇති බව පෙනීයනු ලබයි.

එමෙන්ම, ඒම දිනයන්හිදී සේවක අංක 703ට නියමිත පරිශීලක හැඳුනුම් අංකය (User ID) භාවිතා කරමින් slip transfer ක්‍රමය හරහා අධිකාරියෙන් තොර මුදල් හුවමාරු සිදු කර ඇත. ලංකා බැංකුවේ ගිණුමකට (ගිණුම් අංකය 72026029) රු. 1,141,950ක් සහ හැටන් නැෂනල් බැංකුවේ ගිණුමකට (ගිණුම් අංකය 022020279305) රු. 2,810,000ක් මාරු කර ඇති අතර, මෙම ගිණුම් දෙකම බැංකුවට පිටත පුද්ගලයින්ට අයත් වේ.

- i) මෙම වංචාමය ගනුදෙනුව සිදුවීමට බැංකුවේ අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය ස්ථාපනය කිරීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දුර්වලතා හේතු වූ බව පෙනීයයි.
 - 2024 දෙසැම්බර් 12 දිනැති මාණ්ඩලික නිලධාරියාගේ ලිපියට අනුව, 2022 මැයි මාසයේදී එනම් මෙම වංචාකාරී ක්‍රියාව සිදුවූ අවස්ථාවේ, වැඩි පාරිභෝගික පිරිසක් පැමිණීම හේතුවෙන් බැංකුවේ අනෙකුත් අංශ වල සේවකයින්ටද බැංකු ඒකකයේ රාජකාරි පවරා තිබුණි. එවකට ස්ථාවර තැන්පතු අයදුම්පත්, අත්සන් කළ සහතික සහ අදාළ ලේඛන නිල ගොනු වලින් ඉවත් කර, නිසි වාර්තා තබා ගැනීමකින් තොරව මාරු කරනු ලැබීමත්, බැංකු ඒකකයෙන් පිටත සමහරක් ඒකකයන් වෙත යැවීමත් සිදු වී ඇත. මෙම අක්‍රමවත් ක්‍රියාමාර්ග නිසා තොරතුරු වල රහස්‍යභාවය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂණ ක්‍රම තිබේද යන

පොලිස් පැමිණිලි ද ඉදිරිපත් කර ඇත. මෙම සිද්ධීන් මගින් ඇති වූ මූල්‍ය හානිය දැන් සම්පූර්ණයෙන්ම ආපසු ලබාගෙන ඇත.

බැංකුව දැනටමත් නව බැංකු පද්ධතියක් සහ විශේෂ පාලන යාන්ත්‍රණ ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කර මෙවැනි සිදුවීම් නැවත සිදු නොවීමට කටයුතු සිදු කර ඇත. මෙම පාලන ක්‍රමයන්ට සංකේත පද සීමා වැඩි කිරීම සහ අනෙකුත් ප්‍රවේශ සීමා ඇතුළත් වේ. බැංකුව අභ්‍යන්තර පාලන ශක්තිමත් කිරීමට IT පද්ධති සහ ක්‍රියාකාරී ක්‍රමවේද වැඩි දියුණු කිරීමේ කටයුතු කරමින් සිටී, එමගින් වඩා හොඳ අධීක්ෂණ සහ අවදානම් කළමනාකරණය සැලසීමේ අරමුණ ඇත.

බැංකුව ලේඛන ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පියවර ගෙන ඇති අතර, දැන් එම ලේඛන ඉහල නිලධාරියාගේ ලිඛිත අවසරය ලබාදී පමණක් නිකුත් කරයි. එමෙන්ම, ආරක්ෂාව සහ අධීක්ෂණය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා ද්විත්ව පාලන ක්‍රම පද්ධතිය හරහා ක්‍රියාත්මක කර ඇත.

පිළිබඳ ගැටළුවක් ඇති කරන අතර, එය වැදගත් ස්ථාවර තැන්පතු ලේඛන අතුරුදහන් වීමටත් හේතු වී ඇත.

ii) ප්‍රමාණවත් නොවන මානව සම්පත් කළමනාකරණය

- වංචාකාරී ගනුදෙනුවට සම්බන්ධයැයි සැක කෙරෙන නිලධාරීන් සඳහන් කර ඇත්තේ, 2022 පෙබරවාරි මාසයේදී බැංකු ඒකකයේ කළමනාකාරවරයාගේ වාචික ඉල්ලීමක් මත, ලිඛිත අවසරයක් නොමැතිව ඒකකයේ කාර්යයන් ඉටු කළ බවයි. මෙමගින් ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරණයේ ප්‍රමාණවත් අධීක්ෂණයක් නොතිබීම පෙන්නුම් කරනු ලබයි. එමෙන්ම මෙම අවස්ථාවේදී , බැංකුව වගකීම්සහගත සහ විවක්ෂනශීලී මානව සම්පත් පාලන යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපොහොසත් වී ඇත. සැක කෙරෙන නිලධාරීන්ට ස්ථාවර තැන්පතු ගිණුම් විවෘත කිරීම සහ වසා දැමීම පමණක් නොව, ස්ථාවර තැන්පතු පොදු ලෙජර් ගිණුම් සැසඳීමේ පාලන (reconciliation) කාර්යයද පැවරී තිබුණි. එමගින් නිසි පරිදි කාර්ය බෙදාහැරීමක් සහ වගකීම් පැවරීමක් සිදුකර නොමැති බව පැහැදිලිය.

නව පද්ධති තුළින් වන සීමාවන නිසා සහ ශාඛා වලට වඩාත් සුදුසු සේවක බලතල මට්ටම් පවරා ඇති බැවින්, මෙබඳු ක්‍රියාවලීන් නැවත සිදු වීමට අවස්ථාවක් නොමැත.

3.3 ප්‍රසම්පාදන කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණ කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් නිර්දේශය දැක්වීම

2024 වසර සඳහා බැංකුව මගින් සිදුකළ මුළු ප්‍රසම්පාදන මිලදී ගැනීම් වටිනාකම රු.මි. 377.64 වන අතර එම මුළු ගෙවීම් අතරින් රු.මි. 306.28 වටිනා ප්‍රසම්පාදන මිලදී ගැනීම් නියැදියක් පරීක්ෂා කිරීමේදී පහත නිරීක්ෂණයන් අනාවරණය විය.

- අ) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 4.2.1 අනුව, අවම වශයෙන් ඉදිරි වසර තුනකටවත් අනුමාන කළ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලසුමට ඇතුළත් එම කාලය තුළ බැංකුව ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා යෝජනා වී තිබිණි. මෙම අනියතභාවය හේතුවෙන් දිගුකාලීන ව්‍යාපාර සැලසුම් කිරීම ප්‍රායෝගික නොවූ නිසා , බැංකුව ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයට අනුකූල වෙමින් සංශෝධිත ආයතනික සැලසුමට සමගාමීව

කළ යුතුය. නමුත් , බැංකුව පරිච්ඡේද අංක 4.2.1 අනුව නියමිත පරිදි ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලසුම සකස් කර නොමැත.

වාර්ෂික ප්‍රසම්පාදන සැලසුමක් සකස් කර අධීක්ෂක මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා ගෙන ඒ මත පදනම්ව ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි.

වර්තමානයේ, බැංකුවේ දිගුකාලීන පැවැත්ම සහ ස්ථායීතාව සලකා බලමින්, බැංකුවේ ආයතනික සැලැස්ම තව දුරටත් සංශෝධනය කිරීමද, ඉදිරි වර්ෂයන් සඳහා ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලසුම සකස් කිරීමද සිදු කරමින් පවතී.

ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලසුම සකස්කිරීම සහ ක්‍රියාත්මකකිරීම සිදු කළ යුතු බවට නිර්දේශ කරමි.

ආ) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 4.2.1 අනුව, නියමිත ආකෘතිය භාවිතා කරමින් ප්‍රසම්පාදන සැලසුම බැංකුව විසින් සකස් කර නොතිබුණි. එමගින් සැලසුම් කළ ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හා ඒවායේ කාර්ය සාධනය මැන බැලීමට අවශ්‍ය ප්‍රමාණවත් තොරතුරු සපයා නොතිබුණි.

ප්‍රසම්පාදන ලේඛන සකස් කිරීමේදී සහ රජයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූල වීමේදී ප්‍රසම්පාදනය සම්බන්ධයෙන් දැනුම අඩු බවක් හඳුනාගෙන ඇත.

වර්තමානයේදී , මෙම දැනුම සපුරාලීම සඳහා බැංකුව සම්පූර්ණ වැඩමුළුවක් පැවැත්වූ අතර, 2025 මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූල වීමට අවශ්‍ය පියවරද දැනටමත් ගෙන ඇත. ප්‍රසම්පාදනය සම්බන්ධයෙන් දැනුම ලබා දීමට අමතරව ප්‍රසම්පාදන සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරකම් අධීක්ෂණය කිරීමට පාලන ක්‍රම හඳුන්වාදී තිබෙන අතර එය බැංකුවට තම කාර්යභාරය කාර්යක්ෂම ලෙස ඉටු කිරීමට ඉවහල් වෙයි.

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් ලබා දී ඇති නියමිත ආකෘතියට අනුව ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම සකස් කළ යුතුය.

ඇ) නව T24 බැංකු පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා දෘඩාංග සහ අනෙකුත් අභ්‍යන්තර පද්ධති ලබා ගැනීම. (ටෙන්ඩර් අංකය SMIB/TD/2024/01/01) (රු. 85,489,440)

(i) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 2.8.4 අනුව, ප්‍රධාන කොන්ත්‍රාත් (major) සඳහා තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවට සාමාජිකයින් තුනක් සිට පහක් අතර

(i) සේවාවේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අමතර තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවට සාමාජිකයින් සහ උපදේශකයින්

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 2.8.4 අනුව, තාක්ෂණික

සංඛ්‍යාවක් සිටිය යුතුය. එසේ වුවද, ඉහත සඳහන් ප්‍රසම්පාදන සැපයුම සඳහා තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවට විශේෂඥයින් දෙදෙනෙකු සහ අනෙකුත් සාමාජිකයින් හත් දෙනෙකු ඇතුළත් කර තිබුණි. මෙහිදී නියමිත ප්‍රතිපත්ති හා අනුකූල වී නොමැත.

පත් කර ඇති අතර, අවම අවශ්‍ය සාමාජික සංඛ්‍යාව ඉක්මවා ගොස් ඇත. මෙවැනි ක්‍රියාවලියක් නිසාවෙන් නියෝගය උල්ලංඝනය කර නොමැත.

ඇගයීම් කමිටුවේ (TEC) සංයුතිය සමන්විත විය යුතුය.

(ii) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 4.3 අනුව, බැංකුව අදාළ ප්‍රසම්පාදනයට සම්බන්ධිත සියලු වියදම් ඇතුළත් කරමින් වියදම් ඇස්තමේන්තුවක් සකස් කළ යුතු වුවද, බැංකුව මෙම අවශ්‍යතාවයට අනුකූලව ක්‍රියා කර නොතිබුණි.

(ii) ව්‍යාපෘතියේ සෑම කොටසක් සඳහාම මූලික වියදම් ඇස්තමේන්තුව බැංකුව විසින් සිදු කර ඇත. එහෙත්, විස්තරාත්මක අංශ වලදී ප්‍රායෝගික ගැටලු ඇතිවී ඇති අතර, එය හැකි ඉක්මනින් සලකා බැලිය යුතුය. ව්‍යාපෘතියේ මූල්‍ය වෙන්කිරීම සඳහා වෙන වෙනම අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩල අනුමැතියට ඉදිරිපත් කර ඇත .

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 4.3 අනුව, කළමනාකරණය, කිසියම් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකමක් ආරම්භ කිරීමට පෙර, සියලු සම්බන්ධිත වියදම් ඇතුළත් කරන ලද වියදම් ඇස්තමේන්තුවක් සකස් කළ යුතුය.

(iii) ලංසු සුරක්ෂණ වටිනාකම නියමිත අවම සීමාවට වඩා අඩු වටිනාකමක් වූ අතර, එය 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ පරිච්ඡේද අංක 5.3.13(a) ට අනුකූල නොවීය.

ii) සහ iv) ප්‍රසම්පාදන ලංසු සුරක්ෂණ වටිනාකම (Bid Security) ඇස්තමේන්තු වියදම් මත නියම වේ. එ අනුව, පද්ධතිය සඳහා අවශ්‍ය විශේෂාංග සහිත server වියදම් ඇස්තමේන්තුවේ ප්‍රායෝගික අපහසුතා හේතුවෙන් රු. 200,000/- ලෙස තීරණය කර ඇති අතර, බැංකුවට මූල්‍ය බලපෑමක් සිදු නොවීය.

බැංකුව විසින් , ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ගනු ලබන ලංසු සුරක්ෂණයන්ගේ සහ කාර්ය සාධන සුරක්ෂණයන්ගේ අගය පිලිවෙලින් ප්‍රසම්පාදන මාර් ගෝපදේශයේ 5.3.13(a) සහ 5.4.10(c) හි සඳහන් නියමයන්ට අනුකූල බව සනාථ කළ යුතුය. ලංසු ඇගයීම් අවස්ථාවේදී මෙම ලංසු සුරක්ෂණයන්ගේ අගය නිවැරදි දැයි පරීක්ෂා කිරීමට සුදුසු පරීක්ෂණ සහ පාලන ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

(v) බැංකුව විසින් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ 5.4.5 වගන්තියට අනුකූලත්වය නොදක්වා කොන්ත්‍රාත් මුදලෙන් සියයට පනහක ප්‍රතිශතයක්

T24 පද්ධතිය සඳහා අවශ්‍ය තාක්ෂණික විශ්ලේෂණය අනුව එම නිෂ්පාදකයා වෙතින් ඇණවුම් කිරීමට සැපයුම්කරු විසින්

බැංකුව විසින්, මිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් යටතේ කරන අත්තිකාරම් ගෙවීම් 2006 ප්‍රසම්පාදන

අත්තිකාරමක් ලෙස ගෙවීමට එකඟ වී තිබුණි.

කටයුතු කළ යුතු අතර, නිෂ්පාදකයා වෙතින් ඇණවුම් කිරීමට සමස්ත වටිනාකමේ 50% ක් අත්තිකාරම් ගෙවීම අවශ්‍ය බව සැපයුම්කරු තහවුරු කර ඇත. මෙම තත්වය යටතේ බැංකුව විසින් ලංකා බැංකුව වෙතින් ලබාගත් අත්තිකාරම් සුරැකුම් බැඳුම්කරයක් මත 50% අත්තිකාරම් මුදල නිදහස් කර ඇත.

මාර්ගෝපදේශයේ 5.4.5 වගන්තියේ සඳහන් සීමා වලට අනුකූලව සිදු කරන බව සහතික කළ යුතුය.

(vi) බැංකුව විසින් 2024 ජූනි 03 වන දින රු. 41,445,209 ක් ගෙවීම් විධිමත් කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට කලින් සිදුකර තිබුණු අතර ,මෙම මිලදී ගැනීම සම්බන්ධයෙන් විධිමත් කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමට 2024 ජූලි 07 වන දින අත්සන් කළ බව නිරීක්ෂණය කරන ලදී. මෙලෙස කටයුතු කිරීම මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා නියමිත ක්‍රමවේද වලට අනුකූල නොවේ.

සැපයුම්කරු පිරිනැමීමේ ලිපිය පිළිගැනීම මත ගෙවීම් සිදු කර server එක ස්ථාපනය කිරීම සහ සකස් කිරීම සම්බන්දයෙන් අත්තිකාරම් සුරැකුම් ගිවිසුම අත්සන් කර ඇත.

බැංකුව විසින් , ගිවිසුම නිල වශයෙන් අත්සන් කරනු ලැබීමෙන් පසු පමණක් ගෙවීම් කටයුතු සිදු කළ යුතුය.

ඇ) T24 බැංකු පද්ධතිය සැපයීම, ස්ථාපනය, ක්‍රියාත්මක කිරීම හා අනුරූපීකරණය සඳහා වන ප්‍රසම්පාදනය. (ටෙන්ඩර් අංකය QT/185/2021) (රු. 196,798,385 -බදු රහිත)

i) Dialog Broadband Networks (Pvt) Ltd සමඟ ඇති ගිවිසුම අනුව, බැංකුව විසින් සමස්ත ගෙවීමෙන් සියයට 40 ප්‍රතිශතයක් එනම් රු. 92,844,754ක් මුල් ගෙවීම ලෙස 2023 මාර්තු 24 වන දින සිදුකර ඇත. කෙසේ වෙතත්, බැංකුව විසින් ප්‍රධාන බැංකු පද්ධතියේ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු 2023 ජූලි 18 වන දින ආරම්භ කර ඇත . එඅනුව බැංකුව විසින් පළමු මාස 6 තුළ කිසිදු සේවාවක් නොලබා විශාල වියදමක් දරා ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

බැංකුව විසින් ගිවිසුමේ මුළු වටිනාකමේ 40%ක මුදලක් කොමර්ෂල් බැංකුවේ අත්තිකාරම් සුරැකුණයක් තබා ඇත. මෙම ගිවිසුම Dialog Broadband Networks (Pvt) Ltd නම් විශ්වාසනීය සමාගමක් සමඟ ඇති වූ එකකි. එම සමාගම SMIB සමඟ ශ්‍රී ලංකා රුපියල් වලින් නියමිත මිලකට T24 බැංකු පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ගිවිසුමකට එක්විය. එහෙත්, ආර්ථික අර්බුදයට අනුව, විදේශ විනිමය අනුපාතය දැඩි ලෙස ඉහළ ගොස්, එනම් ඇමරිකානු ඩොලරයක වටිනාකම රු.202 සිට රු. 356 ක් ලෙස ඉහළ යාමක් සිදුවිය. මෙම මුදල් අගය වැඩිවීමෙන් ඇති වූ මුළු පාඩුව සැපයුම්කරු විසින් දරාගෙන ඇත.

ව්‍යාපෘතිය ගෙවීම් කිරීමට ප්‍රථම ව්‍යාපෘති ආරම්භ කිරීමේ සුදානම් පිලිබදව තක්සේරුවක් කිරීම සහ ව්‍යාපෘති ආරම්භ කිරීම සම්බන්ධව බැංකුව ක්‍රියාත්මක විය යුතු බව නිර්දේශ කරමි.

(ii) මෙම මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේදී, බැංකුව විසින් තරඟකරු තේරීමෙන් පසු ගෙවීම් කාලසටහන වෙනස් කර ඇත. විස්තර පහත පරිදි වේ.

වාරිකය	ලංසු ලියවිල්ල අනුව	ගිවිසුම අනුව
1 වාරිකය	20%	40%
2 වාරිකය	20%	40%
3 වාරිකය	20%	10%
4 වාරිකය	30%	5%
5 වාරිකය	10%	5%

කෙසේ වෙතත්, ගිවිසුම පිරිනැමුණු පසුව ටෙන්ඩර් ලේඛනයේ ඇතුළත් කොන්දේසි වෙනස් කිරීමෙන් මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ සාධාරණත්වය හා අවංකභාවය පිලිබදව භානියක් ඇති විය හැකි බැවින්, එවැනි වෙනස්කම් අනිවාර්යයෙන් සාධාරණ හේතුවක් සහ අදාළ අධිකාරීන්ගේ සුදුසු අනුමැතියක් නොමැති නම් සිදු නොකළ යුතුය.

ඉ) බැංකුවේ T24 බැංකු පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අරමුණු කරගෙන රු. මි. 556.18 ක වටිනාකමින් යුතු මිලදී ගැනීම් පහක් වෙන් වෙන් වශයෙන් සිදු කර ඇත.

i) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 2.4 වගන්තියට අනුව, එකම අරමුණක් වෙනුවෙන් සිදු කරනු ලබන මිලදී ගැනීම් එකම මිලදී ගැනීම් කමිටුවක් යටතේ සිදු කළ යුතුය. එහෙත්, බැංකුව මෙම අවශ්‍යතාවය සමඟ අනුකූල වී නොමැත.

ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන කාලය තුළ, සැපයුම්කරුගේ ඉල්ලීමක් අනුව මුල් ගිවිසුමට අමතරව ගෙවීම් ව්‍යුහය SMIB විසින් සංශෝධනය කර තිබුණද, සමස්ත ව්‍යාපෘති වටිනාකම වෙනස් කර නොමැත. සංශෝධිත ව්‍යුහයට අනුව, මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සමඟ මිලග වාරික ගෙවීම් සිදුකරනු ලැබීය. පවතින තත්ත්වයන් මත,

ආර්ථික අර්බුධය නිසා මුල් ගෙවීම් කොන්දේසි දැඩිව පවත්වාගෙන යාම ප්‍රායෝගික නොවීය. එහෙත්, ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කර බැංකුව වෙත භාර දී ඇති බැවින් බැංකුවට මූල්‍ය පාඩුවක් සිදුවී නොමැති බව අවධාරණය කිරීම වැදගත්ය. මෙම සංශෝධන නොකළේ බැංකුවට නව මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාවලියක් ආරම්භ කළ යුතු වන අතර, එය වැඩි වියදමකට ලක්වීමේ ඉඩක් තිබුණි.

ගිවිසුම පිරිනැමීමෙන් පසු ගෙවීම් කාලසටහන වෙනස් නොකරන බව බැංකුව සහතික කළ යුතුය, එසේ කිරීමෙන් අනෙකුත් තරඟකරුන්ට අවාසියක් ඇතිවිය හැකි අතර, මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ අවංකභාවය හා සාධාරණත්වය භානියට පත්වේ.

මෙම මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාකාරකම් අනුක්‍රමවත් වන අතර, එක් එක් අදියර පසුගිය අදියර සම්පූර්ණ වීම මත රඳා පවතියි. උදාහරණයක් ලෙස, T24 ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර වන සැකසුම් සම්පූර්ණ වන තුරු යටිතල පහසුකම් මිලදී ගැනීම නිශ්චිතව අවසන් කළ නොහැක. අමතරව, මිලදී ගැනීම්වල විවිධ ස්වභාවය

බැංකුව විසින්, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 2.4 වගන්තියට අනුව, එකම අරමුණු සමඟ සම්බන්ධිත සියලු මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලීන් එකම මිලදී ගැනීම් කමිටුවක් යටතේ සිදු කරනු ලැබෙන බව සහතික කළ යුතුය.

නිසා එක් එක් විකුණුම්කරුට අවශ්‍ය සියලු තාක්ෂණික අංග සැපයීමට නොහැකිය. මෙම ව්‍යාපෘතියේ සංකීර්ණත්වය හේතුවෙන්, සියලු මිලදී ගැනීම් ආරම්භයේදීම ඇස්තමේන්තු කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ. එහෙත්, විවිධ අංශය වල විශේෂ අවශ්‍යතා මත පදනම්ව වෙන්වූ මිලදී ගැනීම් සිදු කල අතර, ප්‍රධාන මිලදී ගැනීම් සඳහා දෙපාර්තමේන්තු මිලදී ගැනීම් කමිටුවේ සීමා භාවිතා කර ඇත. මෙම ක්‍රමය ව්‍යාපෘතියේ අවශ්‍යතා අනුව මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලිය කාර්යක්ෂම ලෙස කළමනාකරණය වීම තහවුරු කරයි.

(ii) විවිධ මිලදී ගැනීම් කමිටු විසින් වෙන් වෙන්ව අනුමත කර තිබූ මිලදී ගැනීම් වුවද, ඒවායේ මුළු වටිනාකම රු. මිලියන 556.18ක් වන බව නිරීක්ෂණය විය . මෙම මිලදී ගැනීම් සමස්ත වශයෙන් සලකා බලන විට, අමාත්‍ය මණ්ඩලයෙන් පත් කළ මිලදී ගැනීම් කමිටුවක (Cabinet Appointed Procurement Committee) අනුමැතිය අවශ්‍ය වූ මිලදී ගැනීමකි . එහෙත්, නව බැංකු පද්ධතියට අදාල සියලු මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලි දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රසම්පාදන කමිටු (DPC Major and DPC Minor) මගින් සිදු කර තිබුණි .

මෙම ව්‍යාපෘතියේ අන්තරානුබද්ධතාව සහ සංකීර්ණත්වය හේතුවෙන්, ආරම්භයේදී සියලු මිලදී ගැනීම් ඇස්තමේන්තු කිරීම හැකි නොවේ. එහෙත්, ආයතනයට විශේෂ අවශ්‍යතා අනුව තනි මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි වූ අතර, ප්‍රධාන මිලදී ගැනීම් සඳහා දෙපාර්තමේන්තු මිලදී ගැනීම් කමිටුවේ (DPC) සීමා භාවිතා කර ඇත. මෙම ක්‍රමය මගින් ව්‍යාපෘතියේ අවශ්‍යතා අනුව මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාකාරකම් කාර්යක්ෂම ලෙස කළමනාකරණය වීම සහතික කරයි.

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය අනුව, එක් අරමුණක් වෙනුවෙන් මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාකාරකම් වල සමස්ත වටිනාකම මත පදනම්ව සුදුසු අනුමැතිය ලබා දිය යුතු අධිකාරිය තීරණය කිරීම සඳහා, කළමනාකරණය කටයුතු කළ යුතුය.

ඊ) 2024 වර්ෂය සඳහා බැංකුවේ මාධ්‍ය මිලදී ගැනීම හා සැලසුම් කිරීමේ සේවාවට (Media Buying and Planning Service) අදාළ ප්‍රසම්පාදන මිලදී ගැනීම් පරික්ෂාව (රු. 11,925,095)

2024 වර්ෂය සඳහා අලෙවිකරණය සහ වෙළඳ දැන්වීම් ප්‍රචාරණයට වෙනුවෙන්

ක්‍රියාත්මක කළ ටෙන්ඩර් අංක 37/2024, මාධ්‍ය මිලදී ගැනීම හා සැලසුම් කිරීමේ සේවාවට අදාළ ප්‍රසම්පාදන මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව සිදු කළ විගණනයේදී පහත නිරීක්ෂණ සිදු කරන ලදී.

- (i) බැංකුව විසින් නිවැරදි මිලදී ගැනීම් ක්‍රමය තෝරා නොගෙන, මාධ්‍ය මිලදී ගැනීම හා සැලසුම් කිරීමේ සේවාව මිලදී ගැනීම, උපදේශක සේවා මිලදී ගැනීම් ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය අනුගමනය කරමින්, ක්‍රියාත්මක කර ඇත. එහෙත්, බැංකුව විසින් නිවැරදි මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලිය තෝරාගැනීම අත්‍යාවශ්‍යය. එකඟ වේ. එහෙත්, එම මිලදී ගැනීම් තීරණය හේතුවෙන් අහිතකර බලපෑමක් සිදු නොවීය. 2006 මිලදී ගැනීම් මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූලව, මිලදී ගන්නා භාණ්ඩ හෝ සේවාවල ස්වභාවය අනුව, සුදුසු මිලදී ගැනීම් ක්‍රමය තෝරාගෙන ඇති බව කළමනාකරණය තහවුරු කළ යුතුය.
- (ii) බැංකුව සියළු අලෙවිකරණ කටයුතු සිදු කිරීම සඳහා ඒජන්සි තුනක් (03) සමඟ වසර තුනක කාලයක් (2022 දෙසැම්බර් 30 සිට 2025 දෙසැම්බර් 30 දක්වා) ගිවිසුම් ගතව ඇත. තවද, අලෙවිකරණ කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඉහත සඳහන් ඒජන්සිවලින් එක් එක් අවස්ථාව අනුව තෝරා ගැනීමට අලෙවිකරණ කමිටුවට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය බලය ලබාදී තිබේ. මෙය 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 1.2.1(d) ට අනුකූල නොවීමකි. වත්මන් ගිවිසුම් අගෝස්තු සහ සැප්තැම්බර් මාසවලදී කල් ඉකුත් වන බවට සකස් කර ඇත. ඉන් පසුව, ආයතනය සුදුසු සේවා සැපයුම්කරුවන් තෝරා ගැනීමට තරගකාරී මිල කැඳවීම් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත. බැංකුවේ කළමනාකරණය 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 1.2.1(d) අනුගමනය කළ යුතුය.
- (iii) අලෙවිකරණ ක්ෂේත්‍රය දිනෙන් දින වර්ධනය වන අතර, අලෙවිකරණ ක්ෂේත්‍රයක් වන අතර, අලෙවිකරණ ආයතන තුනකින් පමණක් මිලදී ගැනීම් සීමා කිරීමෙන් බැංකුවට අලෙවිකරණ කර්මාන්තයේ විශේෂඥයන්ගේ සේවාවෙන් උපරිම ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීම වළක්වයි. එමෙන්ම, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය ගත් තීරණය සුදුසු සහභාගී වියහැකි පාර්ශවයන්ට මිලදී ගැනීම්වලදී වර්තමානයේ, මෙම සේවා සැපයුම්කරුවන්ට කිසිදු නව ව්‍යාපෘති ලබාදී නැති අතර මිලදී ගැනීම් විවෘත වෙළඳපොලෙන් සිදු කරමින් පවතියි. කළමනාකරණය අලෙවිකරණ සේවා මිලදී ගැනීම්, සියලු සුදුසු සේවා සැපයුම්කරුවන්ට සාධාරණ, සමාන සහ විවෘත සහභාගීත්වය ලබා දෙන ආකාරයෙන් සිදු වන බව තහවුරු කළ යුතුය.

සාධාරණ, සමාන සහ උපරිම අවස්ථාව ලබාදීමට ඇති අවස්ථාවට අහිතකරව බලපෑ හැකිය .

- (iv) 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 6.5.9 අනුව, ව්‍යාපෘතිය සඳහා උපදේශකයන් තෝරා ගැනීම සහ සේවයට ගැනීම සඳහා ප්‍රධාන කාර්ය මණ්ඩලයේ සුදුසුකම් සහ කාර්යක්ෂමතාව, ඇගයීමේ මූලික පදනමක් ලෙස භාවිතා කළ යුතුය. එහෙත් , බැංකුව එම ඇගයීමේ මූලික පදනම තම ඇගයීම් ක්‍රියාවලිය සඳහා භාවිතා කර නොමැත.

සේවා සැපයුම්කරු පවරා ඇති කාර්යයන් සාර්ථකව අවසන් කර ඇත. අනාගතයේ, 2025 මාර්ගෝපදේශ අනුව, කාර්ය මණ්ඩල පුහුණුකිරීමෙන් සහාය ලබමින් සුදුසු ක්‍රියාවලීන් පිළිපැදිනු ඇත.

කළමනාකරණය විසින් ,2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝ පදේශයේ 6.5.9 අනුව උපදේශකයන්ගේ ඇගයීම් සිදු වන බව තහවුරු කළ යුතුය.

- (v) 2022 දෙසැම්බර් 30 වන දිනැති අංක 22/14/BD/(APP)/05 දරණ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල පත්‍රිකාව අනුව, තෝරාගත් ආයතන තුන අතර ගිවිසුමක් ගත වියයුතු බව සඳහන් කර ඇත . ‘ඩිජිටල් ප්‍රොඩක්ෂන් (පුද්) ලිමිටඩ්’ නම් ආයතනය සමඟ 2023 සැප්තැම්බර් 9 දින ගිවිසුම් ගත වී ඇත . මේ අනුව බැංකුවේ කළමනාකරණය අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය ගත් තීරණය ක්‍රියාත්මක කිරීමට මාස 9ක් ගත කර ඇත . තවද, බැංකුවේ සාමාන්‍යාධිකාරී 2025 ජනවාරි 3 දින මෙම ගිවිසුමට අත්සන් කර තිබුණි. ගිවිසුම බලපැවැත්වූ දිනය සහ සාමාන්‍යාධිකාරී විසින් අත්සන් කරන ලද දිනය අතර මාස 16ක ප්‍රමාදයක් තිබුණි.

ප්‍රමාද සිදු වීමේ හේතුව අවශ්‍යතා නිසා වේ. අවශ්‍යතා ඇති වන විට භාවිතා කිරීම සඳහා රාමු ගිවිසුම වසර තුනකට අත්සන් කර ඇත. ව්‍යාපෘති අවශ්‍ය වන විටම අත්සන් කළ යුතුය. මෙම ක්‍රියාවලිය හේතුවෙන් ප්‍රමාද ඇති වී ඇත.

කළමනාකරණය විසින් , අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය ගත් තීරණ ඉක්මනින් ක්‍රියාත්මක වන බව සහ සියලු ගිවිසුම් කාලෝචිතව ක්‍රියාත්මක වන බව තහවුරු කළ යුතුය, මෙලෙස ක්‍රියාකිරීම පරිපාලන හා නීතිමය අවදානම් ඇති වීම වැළැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය වේ.

- (vi) 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 6.5.7 අනුව උපදේශකයන් තෝරා ගැනීම සහ සේවයට ගැනීමේදී, රු. මිලියන 5 ක් සහ ඊට එකඟයි. මෙම අවස්ථාවේ කළමනාකරණය විසින් නිවැරදි ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත. කෙසේවෙතත් , එය මිලදී ගැනීම් බැංකුවේ කළමනාකරණය 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ

වැඩි, නමුත් රු. මිලියනය 20ට වඩා අඩු ගිවිසුම් සඳහා යෝජිත යෝජනා වල වලංගු කාලය දින 91ක් වේ. එහෙත් , බැංකුව RFP ලේඛනවල වලංගු කාලය දින 60ක් ලෙස සඳහන් කර තිබීම ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයට අනුකූල නොවීමකි.

ක්‍රියාවලියට ප්‍රධාන බලපෑමක් ඇති කර නැත.

6.5.7 අනුගමනය කළ යුතුය.

(vii) 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 7.2.2 වගන්තිය අනුව, අවම යෝජනා සකස් කිරීමේ කාලය දින 28ක් විය යුතුය. බැංකුව විසින් සැපයුම්කරුවන්ට ඊමේල් මගින් ලංසු ලේඛන යොමු කර ඇති අතර, ඒ බව සනාථ කිරීමට ලිඛිත සාක්ෂි විගණනයට ඉදිරිපත් නොවූ බැවින්, බැංකුව විසින් යෝජනා සකස් කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් කාලයක් ලබාදී ඇතිද යන්න විගණනයට තහවුරු කළ නොහැකි විය.

එකඟ වේ. මෙය ඊමේල් මගින් යැවුණි. කෙසේවෙතත්, මේ වන විට මෘදුපත් (soft copy) සොයා ගත නොහැකි විය. ඉදිරියට සුදුසු ක්‍රමවේදයන් පිළිපදිමින් ක්‍රියා කිරීම සඳහා මිලදී ගැනීම් අංශය විසින් අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත.

බැංකුව විසින් ලංසු ලේඛන නිකුත් කිරීම සම්බන්ධ දිනයන් සහ ලබා දුන් ක්‍රම ඇතුළත් සාක්ෂි තහවුරු කර ගත හැකි ලෙස සුරැකීමට අදාළ ක්‍රියාවලි ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. මෙමගින් ප්‍රසම්පාදන කාලරාමුවට අනුකූලද යන්න තහවුරු කිරීම පහසු වනු ඇත.

(viii) 2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 1.4.3 අනුව, උපදේශකයින් තෝරාගැනීමේදී නිලධාරීන් විසින් අදාළ පාර්ශව සමග බැඳියාවක් නොමැති බව ප්‍රකාශ කළ යුතුය. එහෙත් 2024 මාධ්‍ය මිලදී ගැනීම සහ සැලසුම් කිරීමේ සේවාව සඳහා CPCD සාමාජිකයෙකු වන හිටපු අලෙවිකරණ ප්‍රධානි මෙම ප්‍රසම්පදනයට ලංසු ඉදිරිපත් කල Digibrush Production (Pvt) Ltd නම් සැපයුම්කරු සමඟ බැඳියාවක් (conflict of interest) ඇති පුද්ගලයෙකි. කෙසේ වෙතත්, හිටපු අලෙවිකරණ ප්‍රධානි මෙම බැඳියාව සම්බන්දයෙන් මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලියේ කිසිදු අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කර නොතිබූ අතර, එම පුද්ගලයා මෙම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ වී සිටිමින් ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහ පැහැදිලි ලෙස උල්ලංඝනය කර ඇත.

අභ්‍යන්තර විගණන අංශය විසින් පරීක්ෂණයක් පැවැත් වූ අතර, එහිදී අලෙවි කළමනාකරු සම්බන්ධයෙන් සැකයක් පවතින බව හඳුනාගන්නා ගත්තද , අපරාධය තහවුරු කිරීමට නොහැකි විය. එම පරීක්ෂණය සම්පූර්ණ කිරීමේදී යෝග්‍ය සංශෝධනාත්මක ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබීය. තවද, ඔබ විසින් ඉදිරිපත් කළ කරුණද අභ්‍යන්තර විගණන අංශය විසින් විමසා සමාලෝචනය කර ඇති අතර, එය පැහැදිලි කර විසඳා අවසන් කර ඇත. අනාගතයේදී මෙවැනි සිද්ධීන් නැවත නොසිදුවන ලෙස කළමනාකරණය විසින් අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත.

2007 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ 1.4.3 අනුව, කළමනාකරණය විසින් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන්ට සම්බන්ධ සියලු නිලධාරීන්, බැඳීම් සම්බන්දව ඇති ගැටුම් (conflicts of interest) කිසිවක් තිබේ නම් හෝ ඇති විය හැකි නම් ඒවා අනාවරණය කරන බවට තහවුරු කළ යුතුය.

- (ix) මෙම ප්‍රසම්පාදනයට අදාළ පිරිනැමීම් ලිපිය 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ වගන්තිය 8.7.1 සමඟ අනුකූල නොවීය. එකඟ වේ. පිරිනැමීම් ලිපිය තාක්ෂණික විශ්ලේෂණ කමිටුවේ (TEC) නිර්දේශයන්ට අනුව සකස් කර ඇත. මුදල පැහැදිලිව සඳහන් කිරීම වෙනුවට, එම ලිපියේ ලංසු යෝජනාවේ සඳහන් පරිදි ගෙවීම් කොන්දේසි, නියමයන් සහ සේවා විස්තර කර ඇත. එහෙත්, අනාගතයේදී සුදුසු ක්‍රියාවලි හා පටිපාටි නිසි ලෙස පිළිපැදීම දැඩිව නිර්දේශ කෙරේ. කළමනාකරණය විසින් පිරිනැමීම් ලිපි 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ වගන්තිය 8.7.1 අනුව නිකුත් කරන බව තහවුරු කළ යුතුය.

- (x) ලංසු විවෘත කිරීම සඳහා වූ සහභාගිත්ව පත්‍රිකා (attendance forms) නිසි ලෙස පුරවා නොතිබුණි. මිලදී ගැනීමේ මාතෘකාව, දිනය, වේලාව සහ ස්ථානය වැනි ප්‍රධාන තොරතුරු ඒ තුළ ඇතුළත් කර නොතිබුණි. තවද, ලංසු විවෘත කිරීමේ සටහන් පත්‍රයේ සහ මූල්‍ය තොරතුරු පත්‍රයේදී කිසිදු තොරතුරක් සටහන් කර නොතිබුණි. එකඟ වේ. ක්‍රියාවලියේ ඇති අඩුපාඩු සඳහා යෝග්‍ය සංශෝධනාත්මක ක්‍රියාමාර්ග ගෙන තිබෙන අතර අනාගත මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලීන්හි සංශෝධනාත්මක ක්‍රියාමාර්ග පවත්වා ගැනීමට කැපවී ඇත. බැංකුව විසින් සියලුම මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සහභාගිත්ව පත්‍රිකා, ලංසු විවෘත කිරීමේ සටහන් පත්‍රිකා සහ මූල්‍ය තොරතුරු පත්‍රිකා ඇතුළුව, සියලුම ලංසු විවෘත කිරීමේ ලේඛන නිසි පරිදි සම්පූර්ණ කර ඇති බව තහවුරු කළ යුතුය.

- (xi) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ 8.9.3(අ) අනුකූලව බැංකුව විසින් විධිමත් කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමකට ඇතුළත් වී නොතිබුණි. කෙසේ වෙතත්, අත්සන් කළ ගිවිසුමක් නොතිබුණද, 2024 සැප්තැම්බර් 18 දින රු. 11,925,095 ක ගෙවීමක් සිදු කර ඇත. එකඟ වේ. Digi Brush Production (Pvt) Ltd සමඟ RFP සහ අනෙකුත් කොන්දේසි ඇතුළුව රාමුගත ගිවිසුමක් (framework agreement) අත්සන් කරන ලදී. කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය ඒ අනුව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වියදම්, ව්‍යාපෘතිය අවසන් වීමෙන් පසුව පමණක් සිදු කරන ලද අතර එයින් බැංකුවට කිසිදු මූල්‍ය පාඩුක් සිදු නොවීය. බැංකුව විසින් විධිමත්ව අත්සන් කළ වලංගු ගිවිසුමක් නොමැතිව කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට කිසිදු ගෙවීමක් සිදු නොවන බවට තහවුරු කළ යුතුය.

- (xii) තවද, සම්පූර්ණ මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලිය පුරා, ගිවිසුමේ කොන්ත්‍රාත් වටිනාකම කොන්ත්‍රාත්කරුවා විසින් ඉදිරිපත් කළ ලංසු ආරාධනා පත්‍රයේ ලංසු වටිනාකම ලංසු යෝජනා සහ ඉන්වොයිසියේ සඳහන් කර ඇත. බැංකුවට කිසිදු මූල්‍ය පාඩුක් සිදු නොවන බව තහවුරු කිරීමට, කළමනාකරණය විසින්, කොන්ත්‍රාත් වටිනාකම පිරිනැමීම් ලිපිය, විශ්ලේෂණ වාර්තාව,

පමණක් සටහන් කර ඇති අතර, පිරිනැමීම් ලිපිය , මූල්‍ය තොරතුරු පත්‍රිකාව, විශ්ලේෂණ වාර්තාව වැනි අනෙකුත් ලේඛන කිසිවක සඳහන් කර නොතිබුණි. නිවැරදි ගිවිසුම් වටිනාකම තහවුරු කළ හැකි එකම මූලාශ්‍රය කොන්ත්‍රාත්කරුවා විසින් ලබාදුන් වවුචරය විය. ලේඛන අඩුවීම, බැංකුවේ මිලදී ගැනීම් ක්‍රියාවලියෙහි විනිවිදභාවය , නිවැරදි බව සහ ගිණුම්කටයුතුභාවය පිළිබඳ දැඩි සැකයන් ඇති කරනු ලබයි.

ඉන්වොයිසි, රාමුගත ගිවිසුම සහ වැඩ කාර්ය සාධනය සමඟ සසඳා පරීක්ෂා කිරීමෙන් පසුව පමණක් ගෙවීම් සිදු කර ඇත.

මූල්‍ය තොරතුරු පත්‍රිකාව සහ ඕනෑම මිලදී ගැනීම් සමඟ සම්බන්ධ ලේඛනවල පැහැදිලිව සඳහන් කර ඇති බව තහවුරු කළ යුතුය.

ඊ) බැංකුව විසින් ටෙන්ඩර් අංකය. SMIB/TD/2024/03/02 යටතේ, දත්ත සමුදා පරිපාලක (Database Administration) සහ පද්ධති පරිපාලක (System Administration) සේවාවන් මාස හයක කාලය සඳහා VS Information (Pvt) Ltd වෙත ද ටෙන්ඩර් අංකය. SMIB/TD/2024/08/04 යටතේ, මෘදුකාංග ඉංජිනේරු (Software Engineer) සහ යෙදුම් සහාය ඉංජිනේරු (Application Support Engineers) සේවාවන් මාස හයක කාලය සඳහා Millennium I.T.E.S.P. (Pvt) Ltd වෙතද ලබා දී ඇත. ඊට අමතරව, බැංකුව විසින් දත්ත සමුදා පරිපාලක සහ පද්ධති පරිපාලක සේවාවන් මාස 12ක කාලය සඳහා VS Information (Pvt) Ltd වෙත නැවත ලබාදී ඇත. ඉහත සඳහන් මිලදී ගැනීම් පිළිබඳ නිරීක්ෂණ පහත සටහන් කර ඇත.

ටෙන්ඩර් අංකය:
SMIB/TD/2024/03/02 –
 ලංසු විවෘත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ පහත දෝෂ හඳුනාගන්නා ලදී:

- ලංසු විවෘත කිරීමේදී, ලංසු විවෘත කිරීමේ කමිටුවේ එක් සාමාජිකයෙකු පමණක් සහභාගිත්ව පත්‍රය අත්සන් කර තිබුණි.

එකඟ වේ. එහෙත්, අවසන් වාර්තාව කමිටු සාමාජිකයින් විසින් අත්සන් කර ඇති අතර එය අත්සන් නොකළ ප්‍රසම්පාදන ප්‍රසම්පාදන අත්පොත සහ පිහිටුවා ඇති ක්‍රියාවලි සමඟ පූර්ණ අනුකූලතාවය තහවුරු

- එක් එක් ලංසු පිළිබඳ නිරීක්ෂණ සටහන් සඳහා වූ ආකෘතිය සම්පූර්ණ කර නොතිබුණි.
- ප්‍රසම්පාදන අත්පොතේ 6.3.6 වගන්තිය අනුව, මූල්‍ය තොරතුරු සඳහා භාවිත කළ ආකෘතිය නිවැරදිව හෝ සම්පූර්ණව සකස් කර නොතිබුණි.

සටහන් මත පදනම්ව සකස් කර ඇත. ඒ අනුව, ඔවුන් පැහැදිලිවම ඉදිරියට ක්‍රියා කිරීමට තම අනුමැතිය ලබා දී ඇත.

කිරීම සඳහා, කළමනාකරණය විසින් ලංසු විවෘත කිරීමේ ක්‍රියාවලියට අදාළ පාලන ක්‍රම ශක්තිමත් කළ යුතුය.

(ii) ප්‍රසම්පාදන කමිටුවේ (MPC) කිසිදු සාමාජිකයෙකු විසින් ප්‍රසම්පාදන කමිටු සටහන් පත්‍රය (minutes of the Procurement Committee) අත්සන් කර නොතිබුණි.

(iii) බැංකුව විසින් VS Information (Pvt) Ltd සහ Millennium I.T.E.S.P. (Pvt) Ltd සමඟ ඇති කරගත් ගිවිසුමේ 2(a) වගන්තියට අනුකූල වී නැත. ගිවිසුම් කාලය තුළ සේවා සැපයුම්කරුවන්ගේ පැමිණීම සහ පිටවීම සම්බන්දයෙන් තොරතුරු පවත්වා ගෙන නොමැත.

පළමු අදියරේදී පැමිණීම අනිවාර්ය වන අතර එය එම අදියර සඳහා අත්සන් කළ ගිවිසුමේ පැහැදිලිව සඳහන් කර ඇත. පැමිණීම ආරක්ෂක අංශයේ පොතක ලියා ඇති අතර එහි පිටපතක් අමුණා ඇත.

කළමනාකරණය විසින් ගිවිසුම් වල පනවා තිබෙන සියළුම නියමයන් සහ කොන්දේසි පිළිපැදීම සිදු කළ යුතුය.

(iv) ගිවිසුමේ දෙවන උපලේඛනයට අනුව 'On-site' සේවා සැපයීමේ කාරණාව සලකා බැලීමට අනුව බැංකුව විසින් රු. 12,070,775ක ගෙවීමක් සිදු කර ඇත. සේවා සැපයුම්කරු නිසි පරිදි සේවා ලබා දී තිබෙන බව තහවුරු කරන පැමිණීමේ වාර්තා හෝ එයට අදාළ අනෙකුත් ලේඛන සනාථ නොකරම අදාළ අධිකාරීන් විසින් ගෙවීම් නිර්දේශ කර අනුමත කිරීම සිදු කර තිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.

මෙම කාලය ව්‍යාපෘතිය සඳහා අතිවිශේෂයෙන් වැදගත් අදියරක් විය. සම්පූර්ණ කාලීන සේවාවකින් තොරව මෙම වැදගත් අදියර සම්පූර්ණ කළ නොහැකි බව තොරතුරු තාක්ෂණ ප්‍රධානියා විසින් තහවුරු කර ඇත. මෙම කාර්යයන් සම්පූර්ණ කිරීම ගෙවීම් සිදු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පෙරඅවශ්‍යතාවයක් වේ. සහාය සේවාවන් නොමැතිව, සැලසුම් කළ go-live දිනය ලබාදිය නොහැකිවනු ඇත. පැමිණීමේ වාර්තා ආරක්ෂක නිලධාරීන් විසින් පවත්වා ඇති අතර ඔබගේ දැනුවත් කිරීම සඳහා ඒවා අමුණා ඇත.

සේවා දායකයන් සමඟ අත්සන් කරන ලද ගිවිසුම් වල සඳහන් සියලුම ගිවිසුම් කොන්දේසි හා නියමයන් වලට දැඩිව අනුකූලවීම කළමනාකරණය විසින් සිදු කළ යුතුය. විශේෂයෙන් 'on-site' සේවා සැපයීම අත්‍යවශ්‍යව පෙන්වා ඇති ගිවිසුම් සඳහා, ගෙවීම් නිර්දේශ කරන්නට හෝ අනුමත කරන්නට පෙර බලයලත් නිලධාරීන් විසින් පැමිණීමේ වාර්තා , සේවා සටහන් හෝ අනෙකුත් අදාළ සහය දක්වන ලේඛන සත්‍යාපනය කළයුතුය.

ටෙන්ඩර් අංක:
SMIB/TD/2024/08/04 -දත්තසමුදා
 පරිපාලක සහ පද්ධති පරිපාලක යන
 සේවා එක වර්ෂයක් සඳහා භාහිරින් ලබා
 ගැනීම. (05.11.2024 සිට 05.11.2025
 දක්වා)

(i). 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 6.2.2 අනුව, ජාතික තරඟකාරී මිල කැඳවීම් ක්‍රමයේදී ලංසු ඉදිරිපත් කිරීමේ කාලසීමාව දින 21ක් විය යුතුය. නමුත්, මෙම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේදී ලංසු ඉදිරිපත් කිරීමට ලබා දී ඇති කාලසීමාව දින 16 ක් පමණක් විය.

එකඟ වේ. ව්‍යාපෘතියේ අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට, ලංසු ඉදිරිපත් කිරීමේ කාලය කෙටි කරන ලදී. මෙම වරද අනාගතයේ නැවත සිදුවීම වළක්වා ගැනීමට නිවැරදි කළමනාකරණ ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කරනු ඇත. මෙම ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාවලිය සාධාරණ ලෙස ක්‍රියාත්මක කළ අතර, වඩාත් සුදුසු සේවා දායකයා තේරීම සහතික කර ඇත.

කළමනාකරණය විසින් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ ලංසු ඉදිරිපත් කිරීමේ කාලසීමාවන් වලට අනුකූලවීම සහතික කළ යුතුය.

(ii) VS Information (Pvt) Ltd සමඟ ඇතිකරගත් ගිවිසුමේ දෙවැනි උපලේඛනය අනුව, වැඩ කරන වේලාවන්ගේ විස්තරය පෙර සඳහන් කරන ලද ටෙන්ඩර් අංක SMIB/TD/2024/03/02 හි සඳහන් කර ඇති ආකාරයටම ඇත. 'On-site' සේවා සැපයීම සැලකිල්ලට ගනිමින්, 2024 නොවැම්බර් 5 සිට 2025 නොවැම්බර් 5 දක්වා මාසිකව දත්තසමුදා පරිපාලක සහ පද්ධති පරිපාලක සඳහා බැංකුව මසකට රු. 360,000ක් බැගින් ගෙවීම් කර ඇත. නමුත් පැමිණීමේ වාර්තා 2025 මැයි මස සිට පමණක් පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.

ව්‍යාපෘතියේ go-live කාර්යය සාර්ථකව සිදු කිරීමට පළමු මාස හයකදී Onsite සහාය අත්‍යවශ්‍ය විය. මෙම කාලය අවසන් වූ පසු, onsite පරිසරයේ පැවැත්ම අවශ්‍ය නොවීය. RFP අනුව, භෞතික සේවය යොදා ගැනීමෙන් නොව දුරස්ථ සහාය සඳහා වෙනම මිල ඉල්ලු අතර, අතිරේක වැය අඩු කිරීම දුරස්ථ මැදිහත්වීමෙන් පමණක් සිදු කළ හැකි බව පෙන්වා ඇත. එවිට ආයතනය සඳහා මූල්‍ය වාසි ලැබුණි. කෙසේ වෙතත්, ගෙවීම් සඳහා අනුමැතිය AGM වෙතින් ලබා ගන්නා ලදී. දෙවන අදියරේදී, onsite පැවැත්ම අවශ්‍ය නොවන බව, අදාල ලේඛන හා RFP තුළ දක්වා ඇත. කෙසේ වෙතත්, ගිවිසුමේ දෝෂයක් වශයෙන් දෙවන අදියර සඳහා පවා onsite කාර්යය සඳහා වියදම සඳහන් කර ඇත. පැමිණීම වාර්තා කිරීම සඳහා,

කළමනාකරණය විසින් සේවා සැපයුම්කරුවන්ට ගිවිසුමේ කොන්දේසි හා නියමයන්ට අනුව ගෙවීම් සිදු වන බව සහතික කළ යුතුය.

වර්තමානයේ වෙනම පැමිණීමේ
වාර්තා පවත්වා ගෙන ඇත.

3.4 වාහන කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණ	කළමනාකාරීත්වයේ දැක්වීම	අදහස්	නිර්දේශය
<p>(i) 1951 මෝටර් රථ වාහන පනතේ 12 වන වගන්තිය අනුව, වාහනයක් විකිණූ විට, බැංකුවට එහි අයිතිය අදාළ පාර්ශවයට මාරු කිරීම අවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත්, මෝටර්සයිකල් අංක 128-7922 අදාළව, 2012 අප්‍රේල් 02 වන දිනැතිව ජෝෂ්ඨ කළමනාකරු (මානව සම්පත් සහ සැපයුම්) අත්සනින් යුතුව නිකුත් කළ ලිපිය අනුව තෙවැනි පාර්ශවයකට මාරු වී ඇති අතර, මෝටර් වාහනයේ අයිතිය වෙනස් කිරීමේ ප්‍රකාශයද (M.T.A.6 ආකෘතිය) වාහන ලිපි ගොනුවේ ඇත. කෙසේ වෙතත්, වාහන ලියාපදිංචිය තවම වශයෙන් මාරු වී නැත. ඊට අමතරව, මෙම මෝටර්සයිකලය තෙවැනි පාර්ශවයට විකිණූ බවට ගොනුවේ කිසිදු සාක්ෂියක් නොමැත.</p>	<p>අවසාන ගිණුම් හා Comptroller දෙපාර්තමේන්තුවට (Comptroller Department of Treasury) යොමු කරන ලද නිල ලේඛන අනුව, මෙම වාහන දැන් පවතින්නේ නැත. අදාළ ලේඛන වසර 12 කට වඩා වැඩි කාලයක් නිසා ලබාගත නොහැක. වර්තමානයේ, මෙම වාහන පිළිබඳ කිසිදු ලේඛනක් නොමැත. ගිණුම් වලට අනුව, මෙම වාහන සම්පූර්ණයෙන් ක්‍ෂය (depreciated) වී ඇත. මෙම වාහන වල කාලසීමාව සහ නොපවතින බව සැලකිල්ලට ගනිමින්, මෙම වාහන බැංකුව විසින් අපහරණය කළ බව විය හැකිය.</p>	<p>කළමනාකරණය විසින් බැංකුවට අයිති සියලුම වාහනවල අයිතිය සහ නිකුත් කිරීම සම්බන්ධව නිසි ලෙස ලේඛන පවත්වා ගැනීමට ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.</p>	
<p>(ii) ලියාපදිංචි අංක 6-8937 (1972 වසරේ ලියාපදිංචි වූ) මෝටර් කාර් සහ ලියාපදිංචි අංක TU-7328 (2007 වසරේ ලියාපදිංචි වූ) මෝටර්සයිකලයක් බැංකුවෙහි භෞතිකව නොපවතින අතර, මෙම වාහන දෙක පිළිබඳ කිසිදු තොරතුරක් බැංකුවෙන් ලබාගත නොහැකි විය.</p>			